

Pokol Béla

A Soros-birodalom helytartói hierarchiája

(a ChatGPT5.6 pro segítségével)

Georg Soros Kelet - Európában

Az alábbiakban 58 személyből álló, dokumentált „magmintát” használok kilenc kelet-közép-európai országból. Ez **nem teljes névsor**, és nem azt jelenti, hogy mind az 58 ember politikailag egyformán gondolkodott vagy központi utasítást kapott. A cél az, hogy láthatóvá váljék: kik voltak azok a személyek, akik két-három-négy különböző intézményi világ – egyetem, Open Society-alapítvány, NGO/think tank, média, kormányzat, EU vagy nemzetközi szervezet – között hídszerepet játszottak.

A bizonyítás erősségét három kategóriával jelölöm. **A:** közvetlen tisztség valamely Soros/Open Society intézményben – igazgatósági tagság, vezetői vagy programvezetői szerep. **B:** dokumentált részvétel az OSI/OSF által létrehozott vagy finanszírozott intézményi hálózatban, közös projektben, spin-off intézményben, PASOS/NEPC-típusú hálózatban. **C:** ugyanazon szélesebb CEU–NGO–think tank–EU szakpolitikai mező része, de közvetlen OSF-kapcsolatot nem tudok elég erősen igazolni. A fő 58 fős mintába elsősorban A és B típusú kapcsolatokat vettem fel.

1. Először a fő eredmény: milyen elitmobilitási pályák láthatók?

A kutatás alapján nem egyetlen „Soros-káderutánpótlási rendszer” rajzolódik ki, hanem **legalább hat egymást keresztező karrierfolyosó.**

A legerősebbek:

egyetem → Open Society/CEU → nemzetközi emberi jogi bírászkodás;

egyetem → Soros/Open Society alapítvány → think tank → kormányzati szakpolitika;

NGO → Open Society → EU-integrációs állami apparátus;

alapítvány → regionális think tank-hálózat → EU/Brüsszel;

független média → Open Society igazgatóság → regionális médiapolitikai hálózat;

valamint

ösztöndíj/CEU → szakpolitikai NGO → minisztérium vagy nemzetközi szervezet.

Ezek közül különösen jól dokumentálható **András Sajó, Yonko Grozev, Lena Kolarska-Bobińska, Renate Weber, Milica Delević, Ivan Vejvoda, Taras Kachka és Victor Munteanu** pályája. Sajó például CEU-professzor és az Open Society Justice Initiative igazgatósági tagja volt, majd az EJEB magyar bírója, később a bíróság alelnöke lett; Grozev az OSI-Sofia, majd az Open Society Justice Initiative igazgatóságából jutott el az EJEB bírói, majd szekcióelnöki tisztségéig.

Ez már önmagában fontos következtetés: **az Open Society-hálózathól a legjobban bizonyítható intézményi átjárás nem elsősorban a pártpolitikai vezetésbe, hanem a szakpolitika, az emberi jogi jogászság, az EU-integráció, az ombudsmani világ, a diplomácia és a nemzetközi szervezetek felé történt.**

2. A három „hídgeneráció”

Ezek nem biológiai generációk. Aszerint csoportosítom őket, hogy **mikor váltak a hálózaton belüli hídszereplővé.**

Első generáció: az alapítók és rendszerváltó közvetítők, kb. 1984–1998

Ide tartozik például Magyarországon **Vásárhelyi Miklós**, Lengyelországban **Aleksander Smolar és Wiktor Osiatyński**, Csehországban **Šimon Pánek**, Szlovákiában **Martin Bútora**, Romániában **Sandra Pralong és Renate Weber**, Bulgáriában **Stefan Popov**, Szerbiában **Sonja Licht**, Ukrajnában **Yevhen Bystrytsky**, Moldovában pedig **Oazu Nantoi**.

E generáció különlegessége az volt, hogy tagjai sokszor **már rendelkeztek ellenzéki, akadémiai vagy nemzetközi kapcsolati tőkével**, amikor a Soros-alapítványok megjelentek. Az Open Society-rendszer tehát nem a semmiből „teremtette” őket; inkább összekötötte, finanszírozta és intézményesítette az addig szétszórtabb kapcsolatokat.

Második generáció: az intézményépítők, kb. 1998–2010

Ide kerül például **Gábor Halmai, András Sajó, István Rév, Katalin Koncz, Jacek Kucharczyk, Vladimír Bartovic, Grigorij Mesežnikov, Sorin Ioniță, Ivan Krastev, Assya Kavrakova, Ivan Vejvoda, Oleksandr Sushko és Arcadie Barbăroșie.**

Ők már egy **létező transznacionális infrastruktúrába** érkeztek. Nem kellett létrehozniuk a Budapest–Varsó–Prága–Pozsony kapcsolatot; használhatták a CEU-t, az OSI-Budapest network programjait, a PASOS elődjeit, oktatáspolitikai központokat, conference circuitöket és az internetes hálózatokat.

Harmadik generáció: a professzionizált szakpolitikai hálózat, kb. 2010–2026

Itt már jóval kevésbé fontos maga a „Soros” név. **Adam Bodnar, Milan Antonijević, Taras Kachka, Iulian Groza, Victor Munteanu** és több más szereplő karrierjében azt látjuk, hogy az Open Society-kapcsolat egy többdonoros, EU-s és nemzetközi szakpolitikai karrier egyik eleme.

A hálózat ekkor már sok tekintetben **önreprodukálóvá vált**: korábbi OSF-intézményekből önállósult think tankok, EU-s pályázatok, egyetemi központok, Brussels-based NGO-k és más alapítványok vették át az eredetileg Budapest/New York által ellátott funkciók egy részét.

3. Magyarország – az eredeti regionális centrum

Személy	Kapcsolat	Intézményi átjárás	Fok
Vásárhelyi Miklós	Magyar Soros Alapítvány vezető alakja, 1994–2001 elnöke	demokratikus ellenzék/közélet → Soros Alapítvány	A
Gábor Halmai	2001-től a Magyar Soros Alapítvány elnöke	egyetem → AB-elnöki főtanácsadó → Soros Alapítvány → EU FRA/EUI	A
András Sajó	CEU + Open Society Justice Initiative board	MTA/egyetem → CEU → OSJI → EJEB	A
István Rév	CEU/OSA + OSF Global Board	történettudomány → CEU/archívum → globális OSF-vezetés	A
Katalin E. Koncz	OSI-Budapest executive director	regionális OSI-programok → roma/oktatási hálózatok	A

Halmai esetében jól elkülönül a többes intézményi pozíció. Az OSF 2001-es jelentése Vásárhelyi halálát követően őt nevezi a Magyar Soros Alapítvány új elnökének; későbbi EUI-életrajza pedig megadja alkotmánybíróvási főtanácsadói, EU Alapjogi Ügynökségi és európai egyetemi szerepeit.

Sajó András a legerősebb magyar példa. Az EJEB saját hivatalos életrajza szerint 1993–2007 között a CEU összehasonlító alkotmányjogi professzora, 2001–2007 között az Open Society Justice Initiative igazgatósági tagja, 2008–2017 között az EJEB bírója, 2015–2017 között pedig a bíróság alelnöke volt.

Ez tehát dokumentált:

akadémiai alkotmányjog → CEU → Open Society jogi hálózat → strasbourgi bírászkodás.

István Rév pedig másfajta hidat képvisel: a CEU és a Blinken Open Society Archives révén az akadémiai, történeti-archívumi és OSF-kormányzási világ között közvetített. Az OSA munkatársi köre ráadásul több közép-kelet-európai országból származott, tehát maga az archívum is regionális értelmiségi találkozópontként működött.

A közvetlenül nem OSF-tisztségviselő, de ugyanennek a budapesti szellemi mezőnek a szélein mozgó **C kategóriás** személyek közül érdemes megemlíteni András Bozókit – CEU-professzorból kulturális miniszter –, valamint Miklós Harasztit – ellenzéki értelmiségiből parlamenti politikus, majd az EBESZ médiaszabadság-képviselője. Őket azonban nem sorolnám a szűken vett Soros-személyi hálózatba pusztán CEU-s vagy szakmai kapcsolataik alapján.

4. Lengyelország – Batory, akadémia, think tank és állami pozíciók

Személy	Hálózati csomópont	További pálya	Fok
Aleksander Smolar	Stefan Batory Foundation	CNRS → Batory → miniszterelnöki tanácsadói kör → ECFR	A
Wiktor Osiatyński	OSF Global Board, CEU	egyetem → alkotmányozási szakértés → CEU/OSF	A
Hanna Suchocka	Batory vezető testülete	akadémia/jog → miniszterelnökség → diplomácia → Batory	A
Andrzej Rychard	Batory board	Lengyel Tudományos Akadémia → alapítványi kormányzás	A
Edwin Bendyk	Batory elnöke	Polityka → Collegium Civitas → alapítvány	B/A
Jacek Kucharczyk	Institute of Public Affairs, PASOS	kutatás → regionális policy-network → Prague Civil Society Centre	B
Lena Kolarska-Bobińska	Institute of Public Affairs	akadémia → think tank → EP → tudományügyi miniszter	B
Adam Bodnar	Batory Civic Legislation Forum	emberi jogi NGO/egyetem → ombudsman → igazságügyi miniszter	B

Aleksander Smolar különösen jó példája az első generációnak. A Batory vezetője mellett a francia CNRS kutatója volt, és lengyel kormányfők mellett is tanácsadói funkciót látott el; később az ECFR vezetői hálózatában is megjelent.

Wiktor Osiatyński kapcsolatánál nincs szükség közvetett következtetésre: az OSF maga emlékezett meg róla mint a globális igazgatóság hosszú ideje szolgáló tagjáról, miközben

alkotmányjogászként a lengyel demokratikus alkotmányos átalakulásban is szerepet játszott és a CEU-n tanított.

Lena Kolarska-Bobińska egy másik karriermintát képvisel. A Lengyel Tudományos Akadémia szociológusa, 1997–2009 között az Institute of Public Affairs igazgatója volt, majd 2009–2013 között európai parlamenti képviselő lett, innen pedig a lengyel tudomány- és felsőoktatási minisztérium élére került.

A lengyel modellben tehát különösen erős a:

akadémia ↔ Batory/ISP ↔ Brüsszel ↔ lengyel állami szakpolitika

irányú átjárás.

Érdemes a médiaágat is látni: a Batory igazgatási/vezető testületeiben olyan személyek is megjelentek, mint a *Gazeta Wyborcza* vezető szerkesztéséhez kapcsolódó **Jaroslav Kurski**, illetve a *Polityka* publicistájaként ismert Edwin Bendyk. Ez azt mutatja, hogy a hálózat nem kizárólag egyetemeket és NGO-kat kapcsolt össze.

5. Csehország – OSF Prague → People in Need → PASOS → Prague Civil Society Centre

Személy	Kapcsolat	Híd-szerep	Fok
Šimon Pánek	OSF-Prague board chair	diákmozgalom → OSF → People in Need → Prague Civil Society Centre	A
Marie Kopecká	OSF-Prague executive director	nemzeti alapítványi szervezés	A
Igor Blažević	OSF-Prague board/elnök	People in Need/One World → OSF → Prague CSC	A
Robert Basch	OSF-Prague executive director	People in Need → OSF	A
Jiří Pehe	OSF-Prague board	média/politikai tanácsadás → OSF → NYU Prague/elnöki tanácsadás	A
Vladimír Bartovic	EUROPEUM/PASOS	cseh think tank → regionális V4 policy network	B
Věra Řiháčková	EUROPEUM/PASOS	kutatás → regionális/EU policy-projektek	B

Šimon Pánek a cseh hálózat egyik központi hídszemélye. Az Open Society Fund Prague igazgatósági elnöke volt, miközben a People in Need alapítójaként egy olyan intézményt épített ki, amely később önálló, nagy regionális NGO-vá vált.

A következő generációs kapcsolat még érdekesebb. A **Prague Civil Society Centre** alapító szervezetei között már együtt találjuk a cseh People in Needet és a lengyel Institute of Public Affairs; kormányzó hálózatában Simon Pánek és Jacek Kucharczyk is megjelent. Vagyis a korábbi cseh és lengyel nemzeti hálózatokból **új regionális, országokon átívelő intézmény** jött létre.

Ez az egyik legtisztább példa arra, hogy a 2010 utáni rendszer már nem egyszerűen Budapest vagy New York által irányított „Soros-hálózat”, hanem **korábbi partnerekből kialakult horizontális hálózatok hálózata**.

6. Szlovákia – IVO körül kialakuló szakpolitikai elit

Személy	Hálózati kapcsolat	További intézményi szerep	Fok
Grigorij Mesežnikov	IVO, OSF-Bratislava projektek, PASOS	akadémia → IVO → regionális policy-network	B
Martin Bútora	IVO, OSF-finanszírozott projektter	szociológia → IVO → washingtoni nagykövet → elnöki tanácsadó	B
Zora Bútorová	IVO/OSF-projektek	szociológiai kutatás → IVO → nemzetközi kutatói hálózat	B
Olga Gyárfášová	IVO/OSF-projektek	egyetem/társadalomkutatás → IVO → közvélemény- és demokráciakutatás	B

Az IVO több projektjét az Open Society Foundation Bratislava támogatta; az „Open Slovakia” program kutatói között Mesežnikov, Martin Bútora, Zora Bútorová és Olga Gyárfášová egyaránt megjelent.

Martin Bútora pályája különösen szemléletes: szociológusból az IVO egyik alapítója, majd 1999–2003 között Szlovákia washingtoni nagykövete, később Andrej Kiska köztársasági elnök tanácsadója lett.

Így itt az átjárás:

akadémiai szociológia → civil-policy think tank → diplomácia/államfői tanácsadás.

Ez nem bizonyít „utasításos” kapcsolatot az OSF és a későbbi állami tisztség között. Azt azonban bizonyítja, hogy ugyanaz a személyi kör mindkét intézményi mezőben jelentős pozíciókat szerzett.

7. Románia – talán a legtudatosabban megszervezett spin-off rendszer

Személy	Hálózati szerep	További pálya	Fok
Sandra Pralong	OSF-Romania vezetése	OSF → média/nemzetközi szervezetek → államfői tanácsadás	A
Renate Weber	OSF-Romania elnöke	emberi jogi jogász → OSF → EP → román ombudsman	A
Alexandru Crișan	Education 2000+, Soros Open Network	egyetemi oktatás → oktatáspolitikai hálózat	A/B
Sorin Ioniță	CEU fellowship, LGI-kapcsolatok	CEU → Romanian Academic Society/SNSPA → policy-tanácsadás	B

Románia azért különleges, mert itt a személyi hálózatot **formális szervezeti spin-off rendszer** egészítette ki. Az Open Society Foundation Romania 1999-től Soros Open Network néven szervezte össze az önállósított programokat; 2002–2003-ra már 13 különálló szervezet alkotta ezt a hálózatot.

Renate Weber az egyik legerősebb személyi példa. Az OSF-Romania hosszú időn át vezető testületi elnöke volt, majd 2007–2019 között az Európai Parlamentben dolgozott, 2019-től pedig román ombudsman lett. Hivatalos ombudsmani önéletrajza részletesen dokumentálja EP-s emberi jogi és jogi tevékenységét.

Romániában különösen fontos volt egy további mechanizmus: az OSF támogatást nyújtott NGO-knak ahhoz, hogy **korábbi Soros-ösztöndíjasokat policy-kutatóként foglalkoztassanak**, és közben alumni-találkozókkal, weboldallal és szakmai kapcsolatokkal tartsák fenn a hálózatot. Ez közvetlen dokumentuma annak, hogy az ösztöndíj nem mindig ért véget a külföldi tanulmányokkal, hanem intézményi elhelyezkedésbe is átvezethetett.

8. Bulgária – különösen sűrű jogász–think tank–nemzetközi intézményi kapcsolatok

Személy	Open Society-kapcsolat	Híd-szerep	Fok
Ivan Krastev	OSF igazgatósági/advisory szerepek	CLS → IWM → ECFR → globális OSF-board	A
Yonko Grozev	OSI-Sofia board, OSJI board	emberi jogi NGO → OSI/OSJI → EJEB	A
Stefan Popov	OSI-Sofia board chair	CLS → OSI-Sofia → RiskMonitor	A
Assya Kavrakova	OSI-Sofia programvezető	bolgár OSI → brüsszeli ECAS	A
Georgi Stoytchev	OSI-Sofia executive director	média → OSI-Sofia	A
Petya Kabakchieva	OSI-Sofia board chair/tag	akadémia → alapítványi kormányzás	A
Haralan Alexandrov	OSI-Sofia board	társadalomtudomány → alapítványi vezetés	A
Alexander Kiossev	OSI-Sofia board	egyetem/kultúraelmélet → alapítványi hálózat	A

Az OSI-Sofia régi igazgatósági listái különösen sűrű akadémiai–NGO–kulturális átfedést mutatnak: Stefan Popov, Yonko Grozev, Alexander Kiossev és más bolgár értelmiségiek szerepeltek a vezetési struktúrában.

A legkiemelkedőbb eset **Yonko Grozev**. Az EJEB hivatalos életrajza szerint egyszerre volt a Bulgarian Helsinki Committee alapítója, a Centre for Liberal Strategies alapító igazgatósági tagja, 2001–2004 között az Open Society Institute Sofia boardjának tagja, 2011–2015 között az Open Society Justice Initiative boardjának tagja, majd 2015–2024 között az EJEB bírása és 2020–2022 között egyik szekciójának elnöke.

Ha tehát egyetlen pályában akarjuk látni a hálózat funkcióját:

emberi jogi NGO

- think tank
- nemzeti Open Society board
- globális Open Society jogi szervezet
- Európai Emberi Jogi Bíróság.

Ez erősebb intézményi folytonosság, mint amit a legtöbb más vizsgált személy esetében találunk.

Ivan Krastev más irányt mutat: a szófiai Centre for Liberal Strategies, a bécsi IWM, az ECFR és az OSF globális boardja között alakult ki hídszerepe. Ez már nem nemzeti állami karrier, hanem **transznacionális értelmiségi és külpolitikai elitpozíció**.

9. Szerbia – az Open Society, a CEU és az EU-integrációs állami elit különösen erős összekapcsolódása

Személy	Open Society-kapcsolat	További szerep	Fok
Sonja Licht	Fund for an Open Society Yugoslavia/Serbia vezetője	OSF → BFPE → kormányzati/EU-s tanácsadó testületek	A
Ivan Vejvoda	Belgrade Fund for an Open Society executive director	OSF → szerb PM-ek külpolitikai tanácsadója → GMF/IWM	A
Milica Delević	OSF Serbia board	CEU → egyetem → külügy/EU-integrációs hivatal → parlament → EBRD	A
Milan Antonijević	OSF Serbia executive director	YUCOM → OSF → állami egyenlőségi biztos	A
Veran Matić	OSF Serbia board	B92 → OSF-board → média/intézményi hálózat	A
Violeta Beširević	OSF Serbia board	jogtudomány → alapítványi kormányzás	A

Személy	Open Society-kapcsolat	További szerep	Fok
Dubravka Stojanović	OSF Serbia board	történettudomány → civil/alapítványi közélet	A
Srdan Majstorović	OSF Serbia board	EU-integrációs policy-világ → civil szakpolitika	A

Az OSF Serbia saját harmincéves történeti kiadványában egy helyen felsorolja az 1991–2021 közötti igazgatósági tagokat; ezen a listán egymás mellett találunk egyetemi professzorokat, jogászokat, közgazdászokat, médiavezetőket és EU-integrációs szakembereket – többek között Milica Delevićet, Sonja Lichtet, Veran Matićot, Violeta Beširevićet és Dubravka Stojanovićot.

Milica Delević különösen világosan mutatja az intézményi átjárást. CEU-n szerzett mesterdiplomát, Belgrádban tanított, az Open Society Foundation Serbia igazgatósági tagja volt, majd a szerb külügyminisztériumban és a kormány európai integrációs hivatalában töltött be magas tisztséget; később az EBRD politikai és kormányzási vezetésébe került.

Ez az egyik legtisztább:

CEU → egyetem → OSF-board → EU-integrációs államigazgatás → nemzetközi pénzügyi szervezet

karrier.

Ivan Vejvoda hasonló, de más sorrendben: a Belgrade Fund for an Open Society vezetése után Zoran Đinđić és Zoran Živković kormányzati külpolitikai/EU-integrációs tanácsadójaként dolgozott, majd a German Marshall Fund és a bécsi IWM felé ment tovább.

Sonja Licht esetében pedig egy konferencia konkrét hálózatépítő hatása is rekonstruálható. A BFPE saját története szerint egy CEU-budapesti konferencián kialakult személyes kapcsolat adott ösztönzést a Belgrade Fund for Political Excellence létrehozásához; az intézmény ezután bekapcsolódott a Council of Europe politikai iskoláinak hálózatába.

Ez szinte tankönyvi:

konferencia → személyes kapcsolat → új intézmény → nemzetközi hálózat.

Milan Antonijević pedig egy harmadik generációs példát ad: YUCOM-vezetőből lett az OSF Serbia executive directora. A 2026-ban közzétett szerb egyenlőségi biztosi éves jelentés már újonnan hivatalba lépett Commissioner for the Protection of Equality-ként említi.

10. Ukrajna – az IRF-ből az EU-társulási és kormányzati szakpolitikába

Személy	IRF/Open Society-szerep	Másik intézményi mező	Fok
Yevhen Bystrytsky	IRF executive director 1998–2017	filozófia/akadémia → IRF	A
Oleksandr Sushko	IRF board, majd executive director	think tank → Eastern Partnership civil platform → IRF	A
Taras Kachka	IRF deputy executive director/strategic adviser	IRF → ukrán kormány/trade representative	A
Olga Aivazovska	IRF board	választási monitoring/civil társadalom → IRF	A
Ihor Koliushko	IRF board	jogi-policy reform → civil intézet → IRF	A
Oksana Zabuzhko	IRF supervisory structures	irodalmi/értelmiségi szféra → alapítványi kormányzás	A
Borys Tarasyuk	IRF supervisory structures	külpolitika/diplomácia → alapítványi kormányzás	A

Az ukrán IRF azért különösen fontos, mert **nem szűnt meg vagy önállósult ki úgy a hálózatból, mint több V4-es ország alapítványa**, hanem az Open Society-rendszer egyik tartós nemzeti csomópontja maradt.

Yevhen Bystrytsky húsz éven keresztül vezette az IRF-et, miközben filozófusként akadémiai tevékenységet is folytatott. A vezető testületekben pedig egyetemi kutatók, írók, külpolitikai szakértők, emberi jogi és civil szereplők együttesen jelentek meg.

A legerősebb állami átjárás **Taras Kachka**. Az Európai Bizottság hivatalos életrajza szerint 2016–2019 között az International Renaissance Foundation deputy executive directora és stratégiai tanácsadója volt, majd 2019-ben ukrán gazdaságfejlesztési miniszterhelyettes és kereskedelmi képviselő lett. Korábban az EU–Ukrajna társulási megállapodás tárgyalócsoportjának is tagja volt.

Vagyis itt közvetlen:

Open Society nemzeti alapítvány → minisztériumi felsővezetés → EU–Ukrajna gazdasági tárgyalások.

Oleksandr Sushko pedig a think tank-világ, az Eastern Partnership Civil Society Forum, az EU–Ukrajna civil platform és végül az IRF vezetése között teremtett kapcsolatot.

Fontos ellensúly azonban: maga az IRF több alkalommal hangsúlyozta, hogy a támogatási döntéseket ukrán szakértői testületek hozzák vagy ajánlják. Ezért a személyi összekapcsolódásból **nem következik**, hogy az ukrán szereplők napi politikai döntéseit New Yorkból határozták volna meg.

11. Moldova – Soros Foundation → IPP/Expert-Grup/IPRE → EU-integrációs állami szakpolitika

Személy	Hálózati kapcsolat	Átjárás	Fok
Oazu Nantoi	Soros Foundation Moldova board / IPP	politikai elemzés → Soros-board → IPP → parlament	A/B
Arcadie Barbăroșie	IPP, Soros-finanszírozott hálózatok	akadémia → IPP → kormányzati/civil policy-dialogue	B
Anatol Gremalschi	IPP/oktatáspolitikai hálózat	egyetem → policy-központ	B
Igor Boțan	Soros Moldova által támogatott policy-projektek	ADEPT → EU-monitoring/policy	B
Valeriu Prohnițchi	Expert-Grup/Soros projektek	gazdasági kutatás → EU-integrációs policy	B
Iulian Groza	Soros-támogatott civil/EaP együttműködés	külügyi államtitkári szint → IPRE → EU-integrációs civil platform	B
Victor Munteanu	Soros Foundation Moldova Justice & Human Rights vezető	OSF → miniszterelnöki igazságügyi/antikorrupciós tanácsadás	A

Az Institute for Public Policy már létrejöttkor olyan szerkezetet alakított ki, amelyben Soros Foundation Moldova-kapcsolatú szakemberek, egyetemi kutatók és policy-elemzők dolgoztak együtt; külföldi kutatókat fogadott, konferenciákat, vitákat és szakértői hálózatokat szervezett.

Moldovában nagyon világosan látszik az EU-integrációs funkció. Soros Foundation Moldova támogatásával az ADEPT és az Expert-Grup például olyan monitoringanyagokat készített, amelyek célja kifejezetten az volt, hogy a civil társadalom szakmai inputját bevigyük az Európai Bizottság Moldova-értékeléseibe.

Victor Munteanu talán a legérdekesebb személyi példa. A Soros Foundation Moldova 2022-es szervezetében a Justice and Human Rights Department vezetőjeként szerepelt; egy későbbi moldovai szakpolitikai fórumon már a miniszterelnök igazságügyi és antikorrupciós ügyekkel foglalkozó tanácsadójaként jelent meg.

Ez az egyik legközvetlenebb:

Soros-alapítványi szakpolitikai vezető → kormányfői szakpolitikai tanácsadó

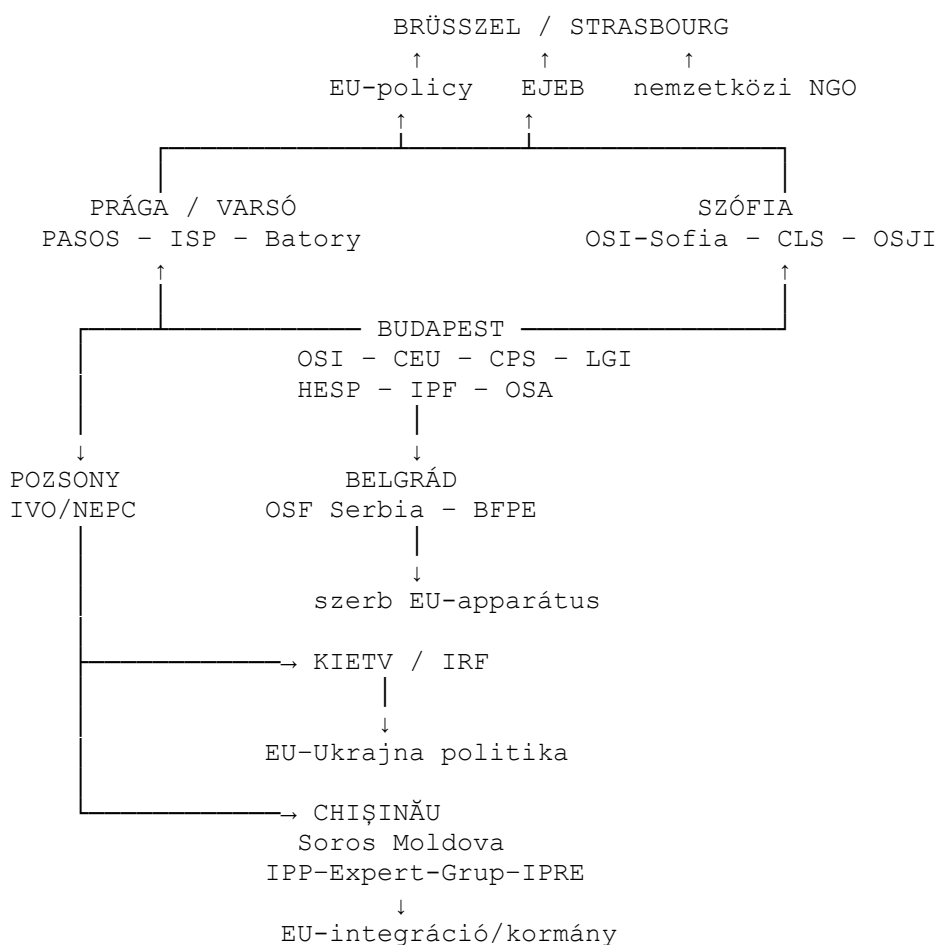
átmenet a vizsgált mintában.

Iulian Groza esetében az irány részben fordított: külügyi/EU-integrációs állami pozícióból került a civil think tank-szférába, majd az IPRE és az Eastern Partnership Civil Society Forum hálózatán keresztül vett részt EU-csatlakozási szakértői munkában. A Soros Foundation Moldova 2022-ben több civil szakértő mobilizálását segítette az EU-tagsági kérdőív szakmai kitöltéséhez.

Ez mutatja, hogy az átjárás **kétirányú**, nemcsak NGO → állam.

12. Az országokon átívelő személyi „autópályák”

Ha az 58 személy mögött az egyéni neveket elhagyjuk, egy nagyon jellegzetes térkép rajzolódik ki:

A budapesti csomópont a 1990-es évektől nagyjából 2010-ig azért volt kivételes, mert egyszerre volt jelen benne az egyetem – CEU –, az alapítványi programadminisztráció – OSI-Budapest –, a policy think tank-funkció – CPS/LGI/IPF –, az archív és történeti szféra – OSA –, valamint a konferencia- és ösztöndíjrendszer.

Ez a kombináció tette lehetővé, hogy egy román, lengyel, szerb, ukrán vagy bolgár résztvevő ne egyszerűen magyar vagy amerikai kollégákat ismerjen meg, hanem egymást is.

13. A PASOS mint a személyi hálózat intézményesülése

A legjobban megfogható horizontális rendszer továbbra is a PASOS.

Az OSI-Budapest Local Government and Public Service Reform Initiative 1999-től építette az úgynevezett **OSI-related policy centres** együttműködését. Ezekből alakult ki a Related Centres Network, majd ebből 2004-ben az önálló PASOS, prágai központtal.

Az egyik közös projektben egyszerre szerepelt:

cseh EUROPEUM,

magyar CEU Center for Policy Studies,

lengyel Institute of Public Affairs,

szlovák Institute for Public Affairs,

ukrán International Centre for Policy Studies.

A kutatást az OSI Think Tank Fund és az OSI-LGI is támogatta.

Ez azért fontos, mert innentől nem csak egyének hálózatáról beszélhetünk:

öt ország intézetei ugyanazt a kutatási kérdést vizsgálták, közös kötetet készítettek, egymás országfejezeteit ismerték, közös szerkesztés és finanszírozás alatt dolgoztak.

Ez már valódi **transznacionális episztemikus közösség**.

14. A NEPC: hogyan él tovább a hálózat az eredeti donor nélkül?

Még tisztább az oktatáspolitikai példa.

A Network of Education Policy Centers saját története szerint elődje olyan országok oktatási szervezeteinek informális csoportja volt, amelyek korábban **az Open Society Institute partnerei** voltak, és a kialakult kapcsolatokat az OSI-programok után is fenn akarták tartani.

Ez szociológiai szempontból igen fontos.

A kapcsolat sorrendje:

donor létrehozza a találkozás lehetőségét

→ **személyek megismerik egymást**

→ **közös szakmai nyelv alakul ki**

→ **az eredeti finanszírozási konstrukció megszűnik**

→ **a személyek saját szervezetet alapítanak**

→ **a hálózat tovább él.**

Ez az a pont, ahol már félrevezető mindent továbbra is egyszerűen „Soros irányításnak” nevezni. **A Soros-rendszer történetileg létrehozta vagy jelentősen elősegítette a hálózatot, de a létrejött társadalmi tőke később részben autonómmá vált.**

15. Mennyire sikerült a hálózatból állami elitté válni?

A vizsgált magmintában több jól elkülöníthető csoportot találunk.

Közvetlen kormányzati vagy magas állami pálya

Ide sorolható például:

Lena Kolarska-Bobińska – tudományügyi miniszter;

Adam Bodnar – ombudsman, majd igazságügyi miniszter;

Renate Weber – EP, majd román ombudsman;

Martin Bútora – nagykövet és elnöki tanácsadó;

Milica Delević – szerb EU-integrációs hivatal vezetője;

Ivan Vejvoda – szerb miniszterelnöki tanácsadó;

Taras Kachka – ukrán miniszterhelyettes/kereskedelmi képviselő;

Victor Munteanu – moldovai miniszterelnöki tanácsadó.

Ez már elég sok ahhoz, hogy **valós elitcirkulációról** beszéljünk.

De nem elég ahhoz, hogy azt állítsuk: az Open Society „káderekkel foglalta el” ezen országok államapparátusát. A vizsgált több évtized és több ezer támogatott személy mellett a ténylegesen magas állami szintre kerülő dokumentált személyek száma ennél jóval kisebb.

16. Az alkotmánybíráskodásnál meglepően más kép rajzolódik ki

Ez külön kiemelendő, mert első pillantásra azt várhatnánk, hogy az erős emberi jogi és alkotmányjogi hálózat sok közvetlen alkotmánybírókat termelt ki.

Az általam eddig dokumentált kelet-európai magmintában azonban **nem a nemzeti alkotmánybíróági bírói pozíció a legerősebb kifutás.**

Sokkal tisztábban látszik:

alkotmánybíróági tanácsadói szerep – például Gábor Halmai;

alkotmányozási szakértői szerep – Wiktor Osiatyński;

emberi jogi pereskedés és jogvédő szervezetek;

majd

EJEB-bírói pálya – András Sajó, Yonko Grozev.

Sajó és Grozev esetében az Open Society Justice Initiative és az EJEB közötti személyi átmenet nyilvánosan, hivatalos EJEB-életrajzokkal dokumentálható.

Ezért empirikusan pontosabb azt mondani, hogy a hálózat **a transznacionális emberi jogi jogászi elit kialakulásában volt különösen sikeres**, nem pedig azt, hogy tömegesen ültetett volna saját embereket a kelet-európai alkotmánybíróságokra.

17. A médiaág

A média kapcsolódása ugyancsak több országban látható.

Magyarországon a tágabb CEU/emberi jogi mezőből Miklós Haraszti jutott el az EBESZ médiaszabadság-képviselői pozíciójáig.

Lengyelországban Batory-kormányzási szerepekkel fonódott össze a *Polityka* és a *Gazeta Wyborcza* egyes vezető értelmiségijeinek jelenléte.

Szerbiában **Veran Matić** egészen különösen erős példa: a B92 alapítója és vezetője egyúttal az Open Society Foundation Serbia boardjának is tagja volt. Az OSF Serbia hivatalos történeti kiadványa a boardtagok között sorolja fel, míg a B92 életrajza a független rádió-, televízió- és online médiarendszer kiépítését dokumentálja.

Bulgáriában Georgi Stoytchev a Radio Free Europe és a bolgár televíziós világ felől került az OSI-Sofia vezetésébe.

A média tehát nem egyszerűen „támogatási célpont” volt: **médiaszereplők maguk is bekerültek az alapítványi és civil hálózatok vezető testületeibe.**

18. Hogyan működik az ideológiai homogenizáció központi parancs nélkül?

Ez a teljes elemzés legfontosabb elméleti következtetése.

Tegyük fel, hogy egy központ soha nem küld ilyen utasítást:

„Ezt és ezt kell gondolnotok az alkotmányjogról, migrációról, kisebbségi jogokról vagy az EU-ról.”

Ettől még húsz év alatt erős szellemi konvergencia jöhet létre.

Ennek mechanizmusa nagyjából:

szelektív finanszírozás → szelektív ösztöndíjazás → közös képzés → közös konferenciák → közös mentorok → közös publikációk → közös szakmai nyelv → közös intézmények → kölcsönös reputációs támogatás → hasonló állások és kinevezési csatornák.

Az első szűrő már a pályázati témáknál működik. Ha valaki emberi joggal, kisebbségi jogokkal, anticorruptionnel, civil társadalommal, független médiával, gender equalityvel vagy EU-integrációval foglalkozik, sokkal nagyobb eséllyel kerül az adott programba, mint az, aki teljesen más elméleti problémákat kutat.

Utána **homofília** működik: hasonló érdeklődésű emberek találkoznak.

Majd **szocializáció**: ugyanazon jogi, politikatudományi és szakpolitikai fogalmak válnak természetessé.

Majd **hálózati multiplikáció**: a fellow később mentor lesz, a résztvevő konferenciaszervező, a pályázó bíráló, a junior kutató intézetvezető.

Ehhez nincs szükség konspiratív parancsnoki központra.

19. Hol volt mégis valódi központi hatalom?

Ezt sem szabad a másik irányban elmosni.

A hálózat történetének korai szakaszában **nagyon jelentős központi agenda-setting hatalom** volt Budapesten és New Yorkban.

Központilag döntöttek arról:

milyen network programokat hoznak létre;

mely tematikus területeket finanszírozzák;

milyen ösztöndíjprogramokat indítanak;

mekkora forrást rendelnek egy-egy kérdéshez;

milyen regionális konferenciát szerveznek;

milyen intézményt segítenek tartósan megerősödni.

A nemzeti alapítványok ugyan helyi igazgatóságokkal működtek, de az OSI network programjai a dokumentumok szerint nagyrészt Budapest/New York koordinációja alatt álltak.

Ezért a helyes modell szerintem:

**nem központilag vezényelt értelmiségi hadsereg,
de nem is egymástól független spontán civil kezdeményezések halmaza.**

Hanem:

központilag erőforrásokkal és témákkal strukturált, majd fokozatosan horizontálissá és részben önállóvá váló transznacionális értelmiségi hálózat.

20. Az 58 fős minta alapján mi a hálózat legfontosabb „terméke”?

Nem egyetlen politikai álláspont.

A legfontosabb termék szerintem **a kapcsolati tőke intézményes reprodukciója.**

Egy fiatal lengyel, magyar vagy román kutató számára a Soros/OSI infrastruktúra az 1990-es években egyszerre biztosíthatott:

pénzt;

külföldi tanulmányutat;

angol nyelvű szakmai környezetet;

CEU-kapcsolatot;

nyugati professzort;

kelet-európai partnerkutatókat;

konferenciaszereplést;

publikációt;

majd később think tank- vagy NGO-pozíciót.

Ha tíz-húsz éven keresztül ugyanazon kohorsz tagjai kerülnek egyetemekre, alapítványokhoz, médiákba, EU-intézmények környezetébe és szakpolitikai tanácsadó testületekbe, akkor létrejön egy **transznacionális elitréteg**, még akkor is, ha tagjai között politikai viták vannak.

Ez a hálózati hatás sokkal tartósabb lehet, mint maga a finanszírozás.

21. A legfontosabb „szupercsomópontok”

A személyi adatok alapján öt intézmény különösen magas **betweenness centrality**vel – közvetítő csomóponti szereppel – rendelkezett.

A CEU/Budapest az akadémia és a régió között.

Az OSI-Budapest/LGI a nemzeti think tankek között.

A Batory/ISP–PASOS rendszer a V4 és a keleti szomszédság között.

OSI-Sofia/CLS az emberi jogi, külpolitikai és nyugat-európai think tank-világ között.

IRF Kyiv pedig az ukrán civil társadalom, az EU-integráció és az állami szakpolitika között.

A második vonalban ehhez csatlakozott OSF Serbia/BFPE, Soros Moldova–IPP/Expert-Grup/IPRE és az OSF Romania által létrehozott Soros Open Network.

22. Az egyik legérdekesebb eredmény: a hálózat kelet felé tartósabb lett

A V4-országokban az eredeti Soros-alapítványi szervezet nagyrészt megszűnt vagy önállósult.

Ukrajnában, Moldovában és Szerbiában viszont a közvetlen Open Society nemzeti alapítványi infrastruktúra sokkal tovább fennmaradt.

Ez azt eredményezte, hogy **a 2010-es évekre a hálózat súlypontja részben keletre és délkeletre tolódott**, miközben a V4-ben már inkább korábbi spin-offok, think tankek, egyetemi hálózatok és EU-finanszírozási csatornák vitték tovább az eredeti kapcsolatokat.

Ez jelentős szerkezeti változás: egy lengyel vagy cseh intézet 2026-ban már sokszor nem attól tartozik ugyanabba az értelmiségi-policy mezőbe egy ukrán vagy moldovai partnerrel, hogy mindkettőt „Soros központilag irányítja”, hanem azért, mert **az elmúlt harminc évben létrejött hálózati infrastruktúra fennmaradt és új finanszírozási rétegekkel egészült ki.**

Összegző értékelésem

Az 58 fős személyi minta az előző intézményi vizsgálattal együtt már elég erős ahhoz, hogy néhány következtetést nagy biztonsággal megfogalmazzunk.

Először: létezett tudatos és nagy erőforrásokkal működtetett kelet-európai Open Society értelmiségi hálózatépítés. Ezt nem vélemény, hanem a hálózat saját éves jelentései, programjai, konferenciái, board-listái, fellowshipjei és spin-offjai bizonyítják.

Másodszor: a személyi hálózat nem ért véget az ösztöndíjjal. Az emberek közül sokan think tankeket, egyetemeket és NGO-kat vezettek, majd egy részük magas állami, uniós vagy nemzetközi tisztségekbe került.

Harmadszor: különösen erős volt a jogállami–emberi jogi, az EU-integrációs, az oktatáspolitikai, a civil társadalmi és a független média körüli hálózat.

Negyedszer: a legjobban dokumentált „elitátjárók” nem elsősorban nemzeti alkotmánybíróságokra, hanem **EJEB-be, ombudsmani intézményekbe, EU-integrációs apparátusokba, minisztériumi szakpolitikába, diplomáciába és nemzetközi think tankekbe** vezettek.

Ötödször: a hálózat működésének magyarázatához nincs szükség sem a „pusztán jótékony, politikailag semleges támogatási rendszer”, sem az „egyetlen központból vezényelt titkos szervezet” leegyszerűsítésére. A források alapján ennél érdekesebb rendszer létezett: **központilag strukturált finanszírozás és agenda-setting kapcsolódott decentralizált helyi vezetéshez és egyre önállóbb horizontális szakmai hálózatokhoz.**

És végül: a hosszú távú politikai-szociológiai hatás valószínűleg nem maga a pénz volt, hanem az, hogy **1990 után létrejött egy olyan közép- és kelet-európai transznacionális értelmiségi mező, amelynek tagjai ismerték egymást, ugyanazokon a konferenciákon szerepeltek, egymással publikáltak, egymás intézeteiben dolgoztak, közös EU-s és más nemzetközi projektekben vettek részt, és részben egymást követve léptek át az akadémiai, civil, média-, nemzetközi és állami szférák között.**

Ennek a kutatásnak a **következő, még pontosabb szintje egy valódi hálózatelemzés lenne:** az itt azonosított 58 személy mellé fel lehet venni körülbelül 70–100 intézményt, majd minden személy–intézmény, személy–konferencia, személy–közös publikáció és személy–igazgatóság kapcsolatot külön élként rögzíteni. Ebből már számszerűen kimutatható lenne, hogy **kik voltak a hálózat tíz-húsz legfontosabb közvetítő személyei, mely intézmények rendelkeztek a legnagyobb központiséggel, és Budapest 1990–2018 közötti központi szerepe után pontosan mely városok és szervezetek vették át ezeket a funkciókat.**

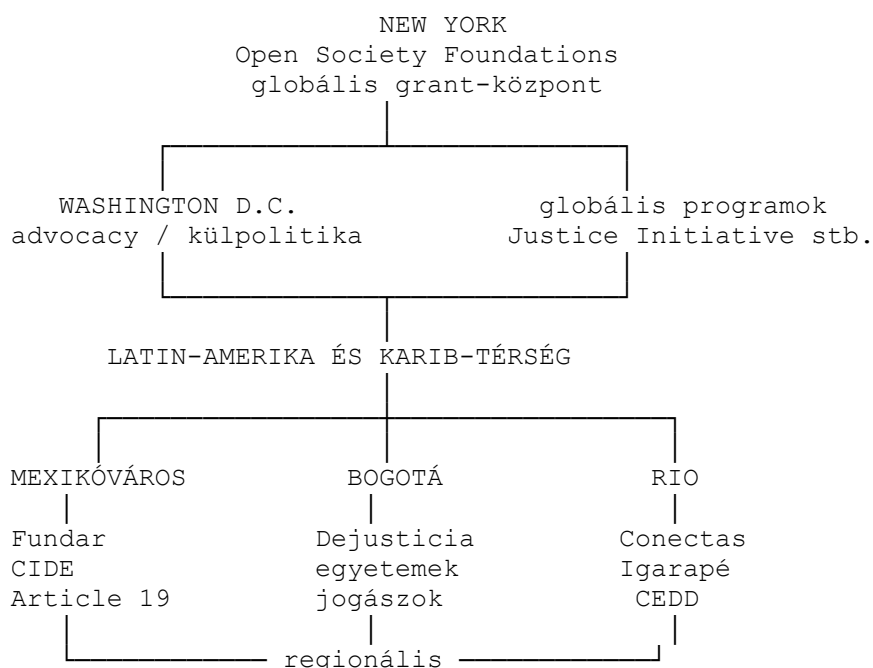
Észak- és Dél-Amerika

Az észak- és dél-amerikai Open Society-hálózat vizsgálata azért különösen tanulságos, mert **szervezetileg egészen más modellt mutat, mint a korábban elemzett kelet-európai rendszer**. Kelet-Európában az 1990-es években egymással párhuzamos nemzeti Soros-alapítványok és a budapesti regionális központ alkották a gerincet. Az amerikai kontinensen viszont az Egyesült Államok eleve a **globális irányítás központja**, Latin-Amerikában pedig inkább tematikus NGO–egyetem–think tank–jogász hálózatok alakultak ki, amelyek ma három regionális központhoz – **Mexikóvároshoz, Bogotához és Rio de Janeiróhoz** – kapcsolódnak.

A személyi hálózatot ugyanazzal a módszerrel elemzem, mint Kelet-Európában. **A-kapcsolatnak** nevezem a közvetlen OSF/OSI-tisztséget vagy fellowshipet; **B-kapcsolatnak** az OSF által dokumentáltan támogatott szervezetben, hálózatban vagy közös programban betöltött szerepet; **C-kapcsolatnak** pedig a tágabb szakpolitikai ökoszisztémában való részvételt. Utóbbi kettőből önmagában természetesen nem következik, hogy az illető az OSF irányítása alatt állt.

1. Az amerikai kontinens egész hálózatának szerkezete

A 2026-os struktúra lényegében így néz ki:

Az OSF hivatalos 2026-os regionális térképe szerint az Egyesült Államokban New York a legfontosabb támogatási központ, Washington pedig elsősorban szakpolitikai advocacy-központ. Latin-Amerikában Rio de Janeiro, Bogotá és Mexikóváros a három regionális iroda. 2024-ben az Egyesült Államokra az OSF globális kiadásainak mintegy **20,3%-a, 242 millió dollár**, Latin-Amerikára és a Karib-térségre pedig **117,1 millió dollár, 9,8%** jutott.

A 2025-ben meghirdetett nyolcéves új latin-amerikai stratégia elsődlegesen **Brazília, Kolumbiára és Mexikóra** koncentrál, regionális együttműködést tart fenn például Chilével és Guatemalával. Az új stratégia kifejezetten beszél nemcsak civil szervezetek támogatásáról, hanem **kormányokkal való együttműködésről és közpolitikák közös kialakításáról** is.

Ez már önmagában jelentős különbség a klasszikus kelet-európai modelltől.

2. Egyesült Államok: itt van a hálózat globális „magja”

Az amerikai Open Society-rendszer 1996-tól kezdett kifejezetten amerikai belpolitikai programokat működtetni; 1998-ban Baltimore-ban is létrehozott helyi irodát. New York azonban egyszerre amerikai és **globális központ** maradt.

A személyi hálózat itt azért különleges, mert nagyon erősen megfigyelhető az oda-vissza irányú mozgás:

NGO → Open Society → más alapítvány,
kormányzat → Open Society,
Open Society fellowship → NGO → kormány,
szakszervezet/pártpolitikai apparátus → kormány → OSF,
OSF → diplomácia/nemzetközi szervezet.

3. A fő amerikai hídszemélyek

Személy	Open Society-kapcsolat	Más intézményi mező	Típus
Aryeh Neier	OSI elnöke	Human Rights Watch → OSI → globális emberi jogi hálózat	A
Gara LaMarche	U.S. Programs alapító igazgatója, majd OSI alelnök	HRW → OSI → Atlantic Philanthropies	A
Ann Beeson	OSI U.S. Programs igazgató	ACLU → OSI	A
Patrick Gaspard	OSF alelnök, majd elnök	SEIU → Obama Fehér Ház → DNC → nagykövet → OSF	A
Tom Perriello	Open Society-U.S. executive director	Kongresszus → diplomácia → OSF → amerikai diplomácia	A

Személy	Open Society-kapcsolat	Más intézményi mező	Típus
Cecilia Muñoz	Open Society-U.S. board chair	Latino civil szervezet → Obama Fehér Ház → New America → OSF	A
Laleh Ispahani	Open Society-U.S. vezető; 2026-ban managing director	választási/politikai reform szakpolitika	A
Leigh Chapman	Open Society-U.S. demokráciaprogram	Pennsylvania állami vezető → OSF	A
Sarah Margon	OS-U.S. külpolitikai advocacy	Human Rights Watch → OSF	A
Vanita Gupta	Soros Justice Fellow	jogvédő pálya → DOJ → Associate Attorney General	A
Ethan Nadelmann	Sorossal közösen Lindesmith Center	egyetem/policy → Drug Policy Alliance	A/B
James Goldston	Open Society Justice Initiative alapító executive director	emberi jogi jogászság → globális stratégiai pereskedés	A
Binaifer Nowrojee	OSF globális elnök	HRW/emberi jogi kutatás → OSF	A

Patrick Gaspard különösen tiszta példa

Gaspard pályája megmutatja, mennyire eltér az amerikai modelltől a kelet-európaiaktól. Dolgozott a SEIU szakszervezet politikai vezetésében, Barack Obama Fehér Házának politikai igazgatója volt, majd a Democratic National Committee executive directora, ezt követően pedig az Egyesült Államok dél-afrikai nagykövete. Innen került 2017-ben az OSF-hez, előbb alelnökként, 2018-tól elnökként.

Ez tehát:

szakszervezeti politika → Fehér Ház → pártapparátus → diplomácia → Open Society.

Nem az OSF „küldte” tehát a kormányzatba; ellenkező irányú elitmobilitás történt.

Tom Perriello

Perriello korábban amerikai kongresszusi képviselő, diplomata és NGO-vezető volt, majd 2018–2023 között vezette az Open Society amerikai programját. Ezt követően ismét amerikai külpolitikai szolgálatba került; 2024–2025-ben az Egyesült Államok Szudánért felelős különmegbízottja volt.

A pálya:

NGO/politika → Kongresszus → State Department → OSF → State Department.

Ez már szinte klasszikus „revolving door”, de fontos: a forgóajtó létezése nem bizonyítja, hogy az OSF irányította volna az amerikai kormány döntéseit. Inkább azt mutatja, hogy **ugyanazon külpolitikai–emberi jogi szakértői munkaerőpiac szereplői mozognak az intézmények között.**

4. Vanita Gupta: Soros-fellowból az amerikai igazságügyi minisztérium harmadik számú vezetője

Ez az amerikai hálózat egyik legerősebb személyi példája.

2001-ben Vanita Gupta **Soros Justice Fellow**ként került az NAACP Legal Defense Fundhoz. A texasi Tulia-ügyekkel és a drogellenes büntetőpolitika reformjával foglalkozott. Az OSF korabeli dokumentuma ezt közvetlenül rögzíti.

Később emberi jogi és büntetőpolitikai szervezetekben töltött be vezető szerepeket, majd 2021-ben az Egyesült Államok **Associate Attorney Generalja**, az igazságügyi minisztérium harmadik számú vezetője lett.

A személyi ív tehát:

Soros Justice Fellowship

- jogvédő szervezet
- országos civil jogi vezetés
- U.S. Department of Justice.

Ez sokkal közelebb áll ahhoz a személyi hálózati reprodukcióhoz, amelyet a kelet-európai elemzésben kerestünk.

De még ebben az esetben sem lenne megalapozott azt állítani, hogy az OSF később Gupta kormányzati döntéseit irányította.

5. Az Egyesült Államokban már formálisan is intézményesítették a kormányzat–civil szféra átjárást

Különösen érdekes a **Leadership in Government Fellowship**.

A program kifejezetten olyan, kormányzati szolgálatból frissen távozott magas rangú vezetőket támogatott, akik tudásukat a civil, akadémiai vagy szakpolitikai szférában akarták tovább használni. Az OSF a program egyik előnyeként azt is megfogalmazta, hogy saját munkatársai és támogatott szervezetei **megtanulhatják a volt kormányzati vezetőktől, hogyan működik a kormányzat és miként lehet hatékonyan navigálni benne.**

Ez nagyon jelentős dokumentum, mert itt a „forgóajtó” nem pusztán utólag megfigyelt jelenség, hanem **tudatos tudástranszfer-program**.

A logika:

```
kormányzati vezető
↓
OSF fellowship
↓
NGO / egyetem / think tank
↓
kormányzati működés ismeretének átadása
↓
hatékonyabb civil szakpolitikai beavatkozás
```

Ez azonban továbbra is szakpolitikai hálózatépítés, és nem valamiféle titkos személyzeti irányítás.

6. Soros Justice Fellows: az amerikai jogi és büntetőpolitikai hálózat

A Soros Justice Fellowship az Egyesült Államokban tartós személyi utánpótlási csatornává vált.

A program nem csupán jogászokat, hanem kutatókat, újságírókat, grassroots szervezőket és policy szakértőket választott ki. 2019-ben például 17 fellow dolgozott tíz államban és Washingtonban; 2022-ben ismét 18 fős kohorsz indult.

A fellowship hatása szociológiailag hasonló a kelet-európai Soros-ösztöndíjakhoz:

kiválasztás → pénzügyi függetlenség → egyéves/többéves projekt → szakmai láthatóság → alumni-kapcsolat → vezető pozíciók más szervezetekben.

Az Egyesült Államokban azonban ennek célterülete kevésbé az egyetemi rendszer újjászervezése, mint inkább a **büntetőpolitika, választójog, bevándorlás, rendőrségi reform és civil jogok**.

7. A drogpolitikai hálózat: Soros egyik legsikeresebb amerikai transznacionális hálózata

1994-ben George Soros és **Ethan Nadelmann** létrehozta a Lindesmith Centert. Ez 2000-ben egyesült a Drug Policy Foundationnel, létrehozva a **Drug Policy Alliance-t – DPA**.

Az OSF saját harmincéves visszatekintése szerint több mint **300 millió dollárt** fordított világszerte drogpolitikai reformra és harm reduction programokra.

Ez azért fontos, mert az Egyesült Államokból kiinduló hálózat **közvetlenül összekapcsolódott Latin-Amerikával.**

New York/OSI–DPA
↓
Washington/WOLA
↓
TNI
↓
latin-amerikai CEDD
↓
egyetemi kutatók
↓
nemzeti drogpolitikai hivatalok
↓
OAS/ENSZ fórumok.

Ebben a hálózatban az amerikai és latin-amerikai személyek már ugyanazon konferenciákon, kutatásokban és publikációkban dolgoztak.

8. Kanada: nem nemzeti Soros-alapítvány, hanem tematikus hálózatok

Kanadában **nem épült ki a kelet-európaihoz hasonló nemzeti Open Society Foundation**, és ma sincs önálló OSF-országiroda. A kapcsolódás sokkal inkább közegészségügyi, HIV/AIDS-, emberi jogi és drogpolitikai hálózatok révén történt.

A fő hírszemélyek és intézmények:

Személy/intézmény	Kapcsolat
Richard Elliott	Canadian HIV/AIDS Legal Network → kanadai kormányzati tanácsadó testület → OSI-val közös nemzetközi programok
Joanne Csete	Canadian HIV/AIDS Legal Network → OSI közös drogpolitikai és emberi jogi publikációk
Donald MacPherson	Canadian Drug Policy Coalition → OSF által támogatott drogpolitikai hálózat
VANDU	droghasználók vancouveri önszerveződése → OSI nemzetközi projekt
CACTUS Montréal	harm reduction → OSI-val kapcsolódó nemzetközi hálózat

Richard Elliott például a Canadian HIV/AIDS Legal Network vezetőjeként egyúttal a kanadai egészségügyi miniszter tanácsadó Ministerial Council on HIV/AIDS tagja is volt.

Itt tehát ismét megjelenik:

civil jogvédő szervezet ↔ állami szakpolitikai tanácsadás ↔ OSI nemzetközi hálózat.

A Canadian HIV/AIDS Legal Network 2005-ben nemzetközi szakértőkkel modelljogszabályt dolgozott ki a droghasználat és HIV szabályozására; az OSI Global Drug Policy Program ezt több nyelven is terjesztette.

A *Nothing About Us Without Us* programot pedig közösen publikálta a Canadian HIV/AIDS Legal Network, az International HIV/AIDS Alliance és az Open Society Institute, kanadai állami támogatással. A projektben VANDU és CACTUS Montréal is közreműködött.

Ez kiváló példa arra, hogyan kapcsolódott egymáshoz:

OSF-magánfinanszírozás + kanadai civil társadalom + kanadai kormányzati pénz + globális szakértői hálózat.

9. Mexikó: földrajzilag Észak-Amerika, szervezetileg Latin-Amerika egyik fő OSF-központja

Mexikó különleges, mert földrajzilag észak-amerikai, de az Open Society szervezetében a Latin America and Caribbean régióhoz tartozik.

Mexikóváros ma az OSF három latin-amerikai regionális központjának egyike.

A személyi hálózat fő csomópontjai:

Személy	Intézmény	Kapcsolat
Miguel Pulido	Fundar	OSF-támogatott átláthatósági és közpolitikai projektek
Catalina Pérez Correa	CIDE / CEDD	egyetem → regionális drogpolitikai hálózat
Alejandro Madrazo Lajous	CIDE	jogtudomány → OSF drogpolitikai fórumok
Gabriela Morales	Article 19 Mexico	média-/információs szabadság → Fundarral közös OSF-projektek

A **Fundar** különösen fontos. Nem Open Society-intézmény, hanem önálló mexikói think tank, amely hosszú ideje kapott OSF-támogatást. Költségvetési átláthatósággal, információs szabadsággal, mezőgazdasági támogatások nyilvánosságával és állami reklámköltségekkel foglalkozott.

Fundar és Article 19 közösen fejlesztett olyan rendszert, amely az állami reklámköltést tette követhetővé; az OSF ezt közvetlenül támogatta.

10. Catalina Pérez Correa és a CEDD: Mexikóból az egész kontinensre

Catalina Pérez Correa a mexikói CIDE jogásza és kutatója, aki több éven keresztül koordinálta a **Colectivo de Estudios Drogas y Derecho – CEDD** hálózatát.

A CEDD különösen fontos az egész amerikai személyi hálózat megértéséhez.

Ez nem egyszerű konferencia, hanem **országokon átívelő kutatói közösség**, amelynek tagjai ugyanazokat a büntetőjogi és drogpolitikai problémákat hasonlították össze.

Egy OSF-támogatott közös kutatás szerzői között egyszerre találjuk:

Ország	Hídszemély
Mexikó	Catalina Pérez Correa
Kolumbia	Rodrigo Uprimny
Brazília	Luciana Boiteux
Argentína	Alejandro Corda
Bolívia	Rose Achá
Ecuador	Jorge Paladines
Peru	Ricardo Soberón
USA	Coletta Youngers / WOLA

A közös kutatást Dejusticia, WOLA és az Open Society támogatta.

Ha a kelet-európai elemzésben a **PASOS** volt a tankönyvi transznacionális szakértői hálózat, az amerikai kontinensen a **CEDD** ennek egyik legjobb megfelelője.

11. Dél-Amerika: Brazília a fő regionális csomópont

A mai OSF latin-amerikai rendszerben **Rio de Janeiro** az egyik legerősebb központ.

A fő személyi csomópontok:

Személy	Hálózati szerep	Másik intézményi mező
Pedro Abramovay	OSF Latin America igazgató, ma OSF globális VP Programs	brazil igazságügyi minisztérium → egyetem → Avaaz → OSF
Heloísa Griggs	OSF regionális vezetés	OSF regionális programépítés
Juana Kweitel	Conectas executive director	jogászság → brazil/global South NGO-hálózat
Lúcia Nader	Conectas korábbi vezető	emberi jogi NGO → nemzetközi policy
Ilona Szabó de Carvalho	Igarapé / Global Commission on Drug Policy	biztonság- és drogpolitika → nemzetközi elitek
Robert Muggah	Igarapé	akadémiai/policy-kutatás → OSF támogatott think tank
Luciana Boiteux	egyetem / CEDD	jogtudomány → regionális drogpolitikai kutatás
Fernando Henrique Cardoso	Latin American Commission on Drugs and Democracy társelnök	volt államfő → regionális szakpolitikai elit

12. Pedro Abramovay: az egyik legfontosabb amerikai hídszemély

Abramovay pályája szinte ideáltípusa a **kormányzat** → **akadémia/civil szféra** → **Open Society** → **globális Open Society** vezetés átjárásának.

A brazil igazságügyi minisztériumban dolgozott, többek között törvényhozási ügyekért felelős államtitkárként, majd igazságügyi államtitkárként. Ezt követően az Avaaz kampányvezetője és a Fundação Getulio Vargas oktatója volt. 2013-ban lett az OSF Latin America and Caribbean regionális igazgatója, mára pedig az OSF globális **Vice President, Programs** tisztségét tölti be.

Az irány tehát:

brazil államigazgatás
→ **egyetem/civil hálózat**
→ **latin-amerikai OSF**
→ **globális OSF vezetés.**

Itt tehát nem egy amerikai központ küldött valakit a brazil államba; éppen a brazil állami szakpolitikai elitből került be valaki a globális alapítvány vezetésébe.

13. Conectas: brazil NGO-ból globális jogi csomópont

A **Conectas Direitos Humanos** önálló brazil emberi jogi szervezet, nem Open Society-intézmény. Az OSF azonban hosszú távú intézményi támogatást adott neki; 2020-ban például évi egymillió dolláros, ötéves támogatási konstrukciót jelentett be, amelyhez matching fundraising társult.

Juana Kweitel, a Conectas vezetője korábban az Open Society **New Executives Fund** támogatottja volt. Emellett több nemzetközi emberi jogi szervezet vezető testületeiben is szerepelt.

Conectas más brazil OSF-partnerekkel – például Justiça Global, Instituto de Defesa do Direito de Defesa – közös börtönügyi, előzetes letartóztatási és emberi jogi projekteket vitt. Ezekhez egyetemi központok, például a São Paulo-i Egyetem erőszakkutató intézete is kapcsolódott.

Ez már klasszikus:

alapítvány → NGO-k → egyetem → stratégiai pereskedés → állami igazságügyi rendszer

kapcsolati szerkezet.

14. Igarapé és Ilona Szabó: think tank és volt államfők közötti hálózat

Az Igarapé Institute ugyancsak OSF által támogatott, de önálló brazil think tank. Robert Muggah kutatóként, **Ilona Szabó de Carvalho** pedig vezetőként vált a transznacionális biztonság- és drogpolitikai hálózat fontos szereplőjévé.

Különösen fontos a **Global Commission on Drug Policy**.

Ennek infrastruktúrájában egyszerre jelent meg:

Igarapé;

Instituto Fernando Henrique Cardoso;

Open Society;

Drug Policy Alliance;

valamint nemzetközi politikai és diplomáciai elitek.

A hálózat elődje, a **Latin American Commission on Drugs and Democracy** társelnökei három volt államfő volt:

Fernando Henrique Cardoso – Brazília; César Gaviria – Kolumbia; Ernesto Zedillo – Mexikó.

A 17 fős bizottságban további írók, társadalomtudósok, politikusok és közéleti szereplők szerepeltek. Jelentését az Open Society Institute, az Instituto Fernando Henrique Cardoso, Viva Rio és a Centro Edelstein támogatta.

Ez már egy más típusú elitnetwork: **volt államfők + értelmiségiek + NGO-k + donorok + kutatóintézetek.**

15. Kolumbia: Bogotá mint jogász–egyetem–NGO regionális központ

Kolumbia a 2025 utáni OSF-stratégia három elsődleges országának egyike.

A legfontosabb csomópont a **Dejusticia**.

Személy	Fő kapcsolatok
Rodrigo Uprimny	Universidad Nacional → Dejusticia → alkotmánybíróági szerepek → ENSZ
César Rodríguez-Garavito	Dejusticia → Universidad de los Andes → NYU/Stanford/Brown → globális emberi jogi hálózat
Catalina Botero	Dejusticia/egyetem → kolumbiai Alkotmánybíróság → IACHR → egyetem
César Gaviria	volt államfő → Latin American Commission on Drugs and Democracy

Az OSF 2019-ben 2,6 millió dolláros matching támogatást vállalt Dejusticia intézményi megerősítésére. Fontos, hogy az OSF maga is **független szervezetként** írja le Dejusticiát.

16. Rodrigo Uprimny

Uprimny a Universidad Nacional professzora, a Dejusticia egyik alapító vezetője. Volt a kolumbiai Alkotmánybíróság segédbírája, helyettesítő bírása és conjuez szereplője, később az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottságának tagja.

Emellett a CEDD OSF-támogatott regionális drogpolitikai kutatásának kolumbiai vezető szereplője volt.

A pálya tehát:

egyetem

emberi jogi/policy think tank

alkotmánybíráskodás

regionális Open Society-támogatott hálózat

ENSZ.

Ez már nagyon erős „betweenness” típusú hídszerep.

17. Catalina Botero: alkotmánybíróság → egyetem → inter-amerikai rendszer

Catalina Botero pályája ugyancsak igen tanulságos.

Dolgozott segéd- és ideiglenes bíróként a kolumbiai Alkotmánybíróságon, egyetemeken tanított, majd 2008–2014 között az **Inter-American Commission on Human Rights Special Rapporteur for Freedom of Expression** tisztségét töltötte be.

Dejusticia alapítói köréhez is kapcsolódott.

Botero esetében tehát az OSF-kapcsolat közvetettebb, mint Abramovaynál: **nem Open Society-tisztségviselő**, hanem az OSF által támogatott jogi-értelmiségi mező egyik kiemelkedő személye.

Ez a megkülönböztetés lényeges.

18. Argentína: közérdekű jogászság és stratégiai pereskedés

Argentínában nincs mai OSF-országiroda. A hálózati kapcsolódás főként a CELS, az ADC, az INECIP, az **Intercambios** és regionális hálózatok révén történt.

A fő személyek közül:

Személy	Kapcsolati út
Martín Abregú	CELS → egyetem/jogi klinikák → nemzetközi emberi jogi alapítványi világ
Víctor Abramovich	CELS → Universidad de Buenos Aires → emberi jogi intézmények
Paula Litvachky	CELS → CEDD és regionális börtönpolitikai hálózat
Graciela Touzé	Intercambios → harm reduction → regionális drogpolitikai hálózat
Alejandro Corda	Intercambios → CEDD

CELS és az Universidad de Buenos Aires közötti kapcsolat különösen érdekes: Martín Abregú és Víctor Abramovich az egyetem jogi klinikáját és a CELS stratégiai pereskedési tevékenységét kapcsolta össze.

Az OSF-támogatott CEDD később Paula Litvachkyt, Graciela Touzét és Alejandro Cordát is összekapcsolta más országok szakértőivel.

Az argentin **ADC – Asociación por los Derechos Civiles** az Open Society Justice Initiative-val közösen publikálta a *Buying the News* kutatást az állami reklámpénzek médiafüggetlenségre gyakorolt hatásáról.

Itt tehát a **jogi klinika + egyetem + NGO + regionális szabványalkotás + inter-amerikai jog** a fő hálózati forma.

19. Peru: Ricardo Soberón a legerősebb személyi átjárás

Dél-Amerikában az egyik legközvetlenebb dokumentált **OSF-támogatott** → **állami főtisztviselő** karrier Ricardo Soberóné.

Soberón emberi jogi és drogpolitikai jogászként dolgozott, a CEDD perui tagja volt, valamint OSF-támogatásban részesült. 2010-ben már részt vett az OSF, WOLA és TNI washingtoni regionális drogpolitikai konferenciáján.

2011-ben az új perui kormány kinevezte az ország kábítószer-ellenes politikájáért felelős **DEVIDA vezetőjévé**. Az OSF saját híradása kifejezetten korábbi támogatottjaként – former Open Society grantee – írta le.

Ez tehát:

civil/emberi jogi szakértő
→ **OSF-grantee**
→ **regionális szakértői hálózat**
→ **perui országos drogpolitikai vezető**.

Ez valóban nagyon hasonló a kelet-európai államigazgatási elitmobilitási példákhoz.

20. Bolívia

Bolíviában az OSF-kapcsolat elsősorban drogpolitikai és coca-policy hálózatokon keresztül rajzolódik ki.

Kathryn Ledebur az Andean Information Network vezetőjeként az OSF-fel közösen dokumentálta a bolíviai közösségi coca-control modellt, miközben WOLA-val és más nemzetközi szervezetekkel is együttműködött.

Rose Achá a CEDD bolíviai kutatójaként szerepelt az OSF-támogatott regionális kutatásban.

A 2010-es washingtoni OSF/WOLA/TNI konferencián pedig **Felipe Cáceres**, Bolívia akkori szociális védelemért és drogpolitikáért felelős miniszterhelyettese is részt vett.

Fontos különbség: Cáceres konferenciárésztvétele **nem teszi őt Open Society-szereplővé**. Azt mutatja, hogy a hálózat képes volt egy asztalhoz ültetni NGO-kat, kutatókat és hivatalban lévő kormányzati vezetőket.

21. Ecuador

Ecuadorban a legjobban dokumentálható személy **Jorge Vicente Paladines**, a CEDD drogpolitikai és büntetőjogi kutatója. A hálózat publikációiban egyetemi és Public Defender-kapcsolatai egyaránt megjelennek.

A 2010-es washingtoni konferencián **María Paula Romo**, az ecuadori parlament igazságügyi bizottságának vezetője is részt vett.

Az extractive-industry transparency hálózatban pedig a **Grupo Faro** ecuadori think tank kapcsolódott az Open Society/Revenue Watch körhöz.

Itt három szakpolitikai csatorna találkozik:

büntetőjog/drogpolitika + parlamenti szakpolitika + természeti erőforrások átláthatósága.

22. Uruguay

Uruguayban szintén inkább tematikus hálózatok, mint nemzeti OSF-intézmény alakult ki.

Milton Romani, az uruguayi National Drug Commission vezetője részt vett az OSF/WOLA/TNI szakpolitikai konferenciáján; később Uruguay OAS-nagykövete lett.

Gianella Bardazano, az IELSUR jogásza és kutatója bekerült a CEDD regionális hálózatába.

Uruguay különösen fontos volt a kannabiszszabályozásról és dekriminalizációról folytatott nemzetközi vitákban; az OSF által támogatott International Drug Policy Consortium és Canadian Drug Policy Coalition is olyan transznacionális hálózatokhoz tartozott, amelyek az uruguayi fejleményeket más országok számára mintaként elemezték.

23. Chile

Chilében az Open Society személyi infrastruktúra jóval vékonyabb.

A legjobban dokumentált kapcsolatok inkább a közérdekű jog és információszabadság területén jelentek meg.

A chilei **Terram Foundation** információhoz jutási ügyében az Open Society Justice Initiative és az argentin ADC amicus beadvánnyal kapcsolódott be az inter-amerikai jogi eljárásba. Az ügy végül az Inter-American Court egyik fontos információszabadság-döntésévé vált.

A CEDD hálózatba később **Diego Piñol** chilei kutató is bekerült.

A chilei modellben tehát jelenleg inkább

helyi intézmény → regionális szakértői hálózat → inter-amerikai bírósági/jogi rendszer

kapcsolatot lehet kimutatni, mint közvetlen OSF-személyzeti karriert.

24. Venezuela

Venezuelában sincs ma az OSF-nek közvetlen országirodája.

A kutatási hálózatokban azonban venezuelai személyek is megjelentek. **Andrés Antillano** például bekerült a CEDD regionális kutatói körébe.

A Latin American Commission on Drugs and Democracy tagja volt **Moisés Naím** venezuelai közgazdász és nemzetközi közéleti szereplő is.

Ezekből azonban nem következik egy Venezuela-specifikus „Soros személyi szervezet”. Itt az empirikusan védhető megfogalmazás az, hogy **venezuelai értelmiségiek regionális OSF-támogatott szakértői koalíciókhoz kapcsolódtak**.

25. Paraguay, Guyana és Suriname

E három ország esetében a nyilvános OSF-forrásokban nem rajzolódik ki Brazíliához, Kolumbiához vagy Mexikóhoz hasonló sűrű személyi hálózat.

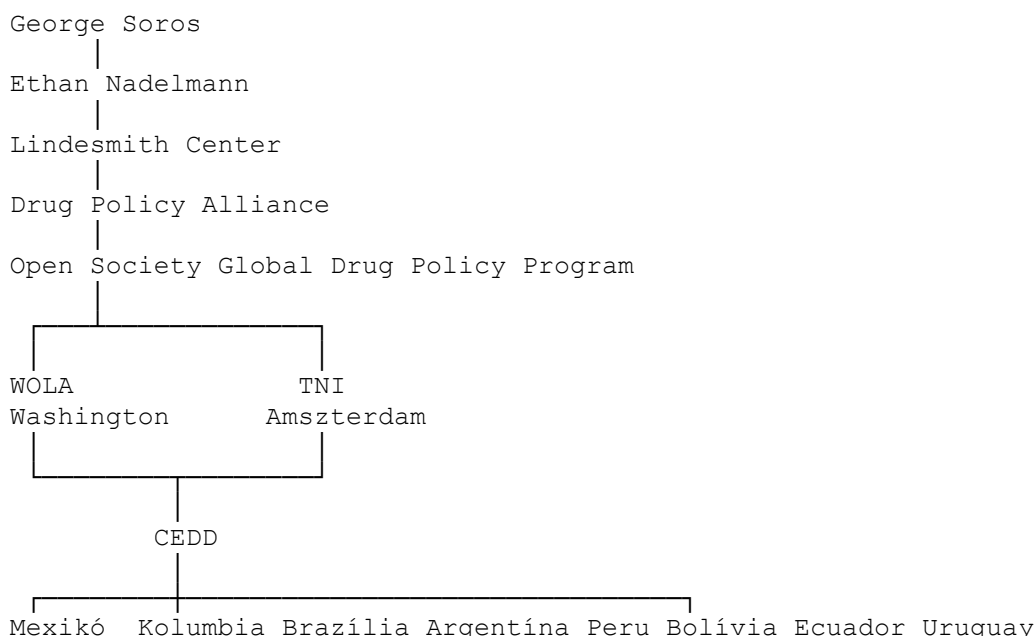
Nincs mai OSF-országiroda, és a regionális stratégia sem ezeket nevezi elsődleges országoknak.

Ez nem jelenti azt, hogy egyes helyi szervezetek soha nem kaptak támogatást vagy nem szerepeltek regionális projektekben. Csak azt, hogy **a jelenleg nyilvánosan dokumentálható személyi hálózat sűrűsége lényegesen kisebb.**

26. A legfontosabb kontinensnyi „szuperhálózat”: a drogpolitikai reform

Ha egyetlen témában kellene megmutatni, hogyan kötötte össze Soros/Open Society **Észak- és Dél-Amerikát**, a drogpolitika a legjobb példa.

A láncolat:

Az OSF Global Drug Policy Program már 2008-ban kifejezetten úgy írta le saját feladatát, hogy **ki akarja szélesíteni, diverzifikálni és megszilárdítani** a drogpolitikai reformmal foglalkozó szervezetek és szakértők hálózatát.

Ez majdnem szó szerinti hálózatszervezési program.

27. A 2010-es washingtoni konferencia mint „hálózati csomópont”

Az OSF Global Drug Policy Program, a WOLA és a Transnational Institute 2010-ben Washingtonban olyan konferenciát tartott, amelyen egyszerre vett részt:

Pedro Abramovay – brazil igazságügyi minisztérium;

Felipe Cáceres – bolíviai miniszterhelyettes;

Alberto Calabrese – argentin állami drogpolitikai szervezet;

Milton Romani – uruguayi National Drug Commission;

María Paula Romo – ecuadori parlament;

Ricardo Soberón – Peru;

Graciela Touzé – Argentína/Intercambios;

Coletta Youngers – WOLA;

Pien Metaal – TNI;

Peter Reuter – University of Maryland.

Ez egyetlen rendezvényen kapcsolta össze:

minisztériumokat + parlamentet + amerikai egyetemet + NGO-kat + OSF-et + washingtoni think tanket + európai think tanket.

Az ilyen konferenciahálózatok hatását szerintem nem lehet egyszerű támogatási statisztikákból megérteni. Itt jön létre a **személyes ismeretség, közös szaknyelv és későbbi projektek alapja.**

28. A második nagy hálózat: Open Society Justice Initiative

A New York-i Open Society Justice Initiative – OSJI az amerikai kontinens jogászai hálózatának egyik legfontosabb összekötője.

2003-ban indult Aryeh Neier OSI-elnöksége alatt, James Goldston alapító executive directorral.

Az OSJI a kontinensen rendszeresen nem saját irodákkal, hanem **helyi jogvédő szervezetekkel együtt** dolgozott.

Egy összehasonlító büntetőjogi projektben például szerepelt:

Conectas és IDDD – Brazília;

Dejusticia – Kolumbia;

ADC és INECIP – Argentína;

mexikói jogvédő szervezetek;

perui jogi intézetek.

Vagyis:

New York-i jogi központ → nemzeti NGO → egyetemi jogászok → összehasonlító kutatás → stratégiai pereskedés → nemzeti és inter-amerikai bíróságok.

Ez nagyon hasonló ahhoz, amit Kelet-Európában a CEU és az Open Society Justice Initiative emberi jogi jogászáinál láttunk.

29. Az Inter-American Commission és Court mint hálózati „felső szint”

Latin-Amerikában az EJEB megfelelője nem egyetlen bíróság, hanem elsősorban az **Inter-American Commission on Human Rights** és az **Inter-American Court of Human Rights**.

Az OSF által támogatott NGO-k rendszeresen:

beadványokat készítettek;

amicus curiae anyagokat adtak be;

stratégiai pereket vittek;

regionális standardokat elemezték;

konferenciákat szerveztek az IACHR részvételével.

A mexikói Fundar és Article 19 például az állami reklám és sajtószabadság kérdéseivel dolgozott, az argentin ADC és a chilei Terram információszabadsági ügyeket vitt, míg Dejusticia és Conectas más emberi jogi ügyekben vált regionális szereplővé.

Catalina Botero IACHR-rapportóri pályája éppen ebbe az ökoszisztémába illeszkedik.

Ez a latin-amerikai megfelelője annak a kelet-európai folyamatnak, ahol **nemzeti emberi jogi jogászok → CEU/NGO → strasbourggi emberi jogi rendszer** útvonalat találtunk.

30. Harmadik hálózat: állami átláthatóság és természeti erőforrások

Kevésbé ismert, de szintén fontos a **Revenue Watch** köré épült hálózat.

Az Open Society Institute és a Revenue Watch Institute közösen támogatta többek között:

Fundar – Mexikó;

Grupo Propuesta Ciudadana – Peru;

Fundación Jubileo – Bolívia;

Grupo Faro – Ecuador

átláthatósági programjait.

A cél a kőolaj-, gáz- és bányászati bevételek költségvetési ellenőrzése, az állami szerződések és helyi pénzfelhasználás átláthatóvá tétele volt.

Ez ismét ugyanaz a formula:

donor + módszertan

→ **nemzeti think tankek**

→ **közös regionális adatbázisok**

→ **kutatói konferenciák**

→ **szakpolitikai ajánlások**

→ **kormányzati szabályozás befolyásolása.**

31. Negyedik hálózat: Kanada–USA–Mexikó egészségügyi/jogi tengely

A HIV/AIDS és harm-reduction hálózat különösen látványosan mutatja Észak-Amerika három országának összekapcsolódását.

2008-ban a mexikóvárosi International AIDS Conference keretében az Open Society Institute Public Health Program és a **Canadian HIV/AIDS Legal Network** 24 szervezetből álló koalícióval létrehozta a Human Rights Networking Zone-t.

A hálózatban egyszerre szerepeltek:

kanadai jogvédők;

amerikai HIV-jogi szervezetek;

mexikói HIV-szervezetek;

globális NGO-k;

OSI Public Health Program.

Ez pontosan az a konferenciaalapú személyi integráció, amely Kelet-Európában a budapesti Summer Universityk, IPF-konferenciák és alumni-rendezvények révén zajlott.

32. Az amerikai személyi hálózat három generációja

Az egész kontinens történetét három szakaszra bontanám.

Első generáció, körülbelül 1990–2005

Ide tartozik **Aryeh Neier, Gara LaMarche, Ethan Nadelmann**, valamint Latin-Amerikában a Cardoso–Gaviria–Zedillo kör, a korai CELS/ADC jogászok és más civil intézményépítők.

Feladatuk elsősorban:

intézményalapítás + témák meghonosítása + első transznacionális kapcsolatok létrehozása.

Második generáció, körülbelül 2005–2015

Ide sorolnám többek között **Ann Beesont, Pedro Abramovayt, Rodrigo Uprimnyt, César Rodríguez-Garavítót, Catalina Pérez Correát, Luciana Boiteux-t és Ricardo Soberónt.**

Itt már kész regionális programokba lehet belépni:

OSJI;

Global Drug Policy Program;

WOLA;

CEDD;

Revenue Watch;

Dejusticia;

Conectas.

Harmadik generáció, 2015–2026

Ebben a szakaszban a hálózat jóval decentralizáltabb. Az OSF gyakran már **nem maga működteti az intézményt**, hanem tartós támogatást ad önálló, professzionizálódott latin-amerikai szervezeteknek.

Ezzel párhuzamosan az olyan vezetők, mint Pedro Abramovay, már **Latin-Amerikából emelkednek a globális OSF-vezetésbe**, vagyis a személyi áramlás többé nem egyszerűen New York → Latin-Amerika.

33. Miben különbözik mindez a kelet-európai Soros-hálózattól?

A különbségeket egy táblázatban lehet a legjobban látni.

Szempont	Kelet-Európa	Amerikai kontinens
1990-es évek fő modellje	országoként Soros-alapítvány	USA globális központ + latin-amerikai grantee-hálózat
Fő regionális centrum	Budapest	New York/Washington, később Rio–Bogotá–Mexikóváros
Egyetemi pillér	CEU rendkívül erős	sok különálló egyetem, nincs CEU-megfelelő
Fellowship	nagyon erős	USA-ban főként Justice/Equality/Leadership fellowships
Think tank-hálózat	PASOS, NEPC	CEDD, WOLA, Dejusticia, Igarapé, Fundar stb.
Jogi felső szint	EJEB	IACHR + Inter-American Court
Állami elitmobilitás	főleg NGO/akadémia → állam	erősen kétirányú állam ↔ NGO ↔ OSF
Nemzeti alapítványok	sok	kevés
Tematikus hálózatok	erősek	még erősebbek
Mai szerkezet	nagyon decentralizált	három latin-amerikai regionális központ + New York

Ez alapján az amerikai kontinensen az Open Society hatása **kevésbé egy saját intézményi „birodalom”, inkább egy transznacionális szakpolitikai ökoszisztéma finanszírozása és összekapcsolása.**

34. Különösen fontos: az OSF és az amerikai pártpolitika nem ugyanaz

Az Egyesült Államoknál szükséges egy további fogalmi elhatárolás.

Az **Open Society Foundations/Open Society Institute** adózási-jogi szempontból 501(c)(3) nonprofit szervezeti tevékenységet folytat, amely nem folytathat pártjelöltek melletti vagy elleni kampánytevékenységet.

Ettől különálló a washingtoni **Open Society Action Fund**, amely 501(c)(4) szervezetként törvényhozási, kinevezési és ballot initiative ügyekben politikai advocacyt folytathat. Az OSF saját tájékoztatója szerint azonban ez sem támogat politikai jelölteket vagy pártokat.

És ettől megint külön kategória **George Soros személyes politikai adományozása**.

Ezért három egymástól jogilag és analitikailag elkülönítendő dolgot kell kezelni:

**George Soros magánszemélyként,
Open Society Foundations,
Open Society Action Fund.**

Ha ezeket összemossuk, félrevezető képet kapunk az amerikai személyi hálózatról.

35. Mi az amerikai hálózat tényleges integrációs mechanizmusa?

A korábbi kelet-európai elemzéshez hasonlóan itt sem a „központi utasítás” a legfontosabb mechanizmus.

Sokkal inkább ez a lánc:

1. A donor kiválaszt egy policy-területet.

Például drogpolitika, tömeges bebörtönzés, információszabadság, rendőrségi reform vagy emberi jogok.

2. Intézményt finanszíroz.

Dejusticia, Conectas, Fundar, WOLA, Canadian Drug Policy Coalition stb.

3. Egyéni szakértők professzionális környezetbe kerülnek.

4. Konferencián és közös kutatásban más országok szakértőit ismerik meg.

5. Összehasonlító publikáció készül.

6. Regionális koalíció jön létre.

CEDD ennek jó példája.

7. A hálózat kapcsolatot létesít állami döntéshozókkal és nemzetközi szervezetekkel.
8. Egyes személyek átkerülnek kormányzati tisztségbe vagy onnan érkeznek a hálózatba.
9. A következő generáció már egy működő szakértői mezőbe lép be.

Ez lényegében ugyanaz az önreprodukciós mechanizmus, amelyet Kelet-Európában láttunk.

36. A legfontosabb különbség mégis: Amerikában az „állami forgóajtó” jóval erősebb

Az összehasonlítás alapján én ezt tartom az egyik legérdekesebb eredménynek.

Kelet-Európában tipikus út volt:

egyetem → Soros/CEU → NGO/think tank → állami vagy nemzetközi pozíció.

Az Egyesült Államokban viszont nagyon gyakori:

kormány → OSF → kormány, illetve
kormány → OSF → NGO, vagy
NGO → OSF → kormány.

Patrick Gaspard, Tom Perriello, Vanita Gupta és Leigh Chapman különböző változatai ennek. Latin-Amerikában Pedro Abramovay mutatja az állam → OSF irányt, míg Ricardo Soberón az OSF-támogatott civil policy-világ → állam irányt.

Ez azt jelenti, hogy az amerikai rendszerben az Open Society **egy már eleve nagyon fejlett professzionális policy-elit munkaerőpiac egyik fontos intézménye**, nem annak egyedüli létrehozója.

37. Végső összegzés

Az amerikai kontinens alapján tehát egy **háromszintes hálózat** rajzolódik ki.

Az első, globális szint **New York–Washington**: itt található a finanszírozási, globális emberi jogi, amerikai belpolitikai és külpolitikai szakértői infrastruktúra.

A második szint **Rio–Bogotá–Mexikóváros**: itt koncentrálódik a mai latin-amerikai regionális szervezés. E három ország – Brazília, Kolumbia és Mexikó – 2025-től kifejezetten az OSF regionális stratégiájának prioritása.

A harmadik szint a **horizontális tematikus hálózatoké**:

CEDD – drogpolitika;

Open Society Justice Initiative – jog/stratégiai pereskedés;

WOLA/DPA – drogpolitikai és emberi jogi advocacy;

Dejusticia–Conectas–Fundar–ADC/CELS – közérdekű jogászság;

Revenue Watch-kör – állami és természeti erőforrások átláthatósága;

Canadian HIV/AIDS Legal Network – közegészségügyi és emberi jogi hálózat.

A legfontosabb szociológiai különbség pedig az, hogy **az amerikai kontinensen az OSF kevésbé épített országokként saját intézményrendszert, mint Kelet-Európában; ehelyett már létező, nagy szakmai reputációjú egyetemeket, NGO-kat és think tankeket kötött össze egymással és a nemzetközi szervezetekkel.**

Ennek következtében a hálózat személyi szempontból ugyanúgy képes volt tartós elitréteget létrehozni, de a tagság határai még kevésbé élesek. **Pedro Abramovay vagy Vanita Gupta esetében erős, közvetlen Open Society-kapcsolatról beszélhetünk; Rodrigo Uprimny, Catalina Botero vagy César Rodríguez-Garavito esetében már helyesebb az OSF által támogatott transznacionális jogi-policy mezőben elfoglalt hídszerepről beszélni; egy konferencián részt vevő miniszterről pedig egyáltalán nem indokolt „Soros-hálózati személyt” állítani.**

Éppen e különbségek megtartásával rajzolódik ki a legérdekesebb kép: **George Soros amerikai intézményrendszerének legmaradandóbb teljesítménye nem egy központból irányított személyi apparátus, hanem egymással kapcsolatban álló, finanszírozással, fellowship-ekkel, konferenciákkal, közös publikációkkal és intézményi támogatással összekötött transznacionális szakpolitikai elit-infrastruktúra létrehozása volt.** Ennek Észak- és Dél-Amerika közötti legerősebb személyi hídjai különösen a jog, az emberi jogok, a drogpolitika, a büntetőpolitika, az információszabadság és az állami átláthatóság területén alakultak ki.

A következőket megelőlegezve jelzem, hogy a közép-ázsiai, dél-kaukázusi és afrikai hálózat vizsgálata tovább árnyalja az eddigi képet. **Közép-Ázsiában és a Dél-Kaukázusban az 1990-es évektől nagyrészt a kelet-európai modellhez hasonló nemzeti Soros-alapítványok épültek ki; Afrikában viszont inkább néhány nagy regionális alapítvány – Dél-, Nyugat- és Kelet-Afrika – szervezett több országra kiterjedő személyi és intézményi hálózatokat.**

A „volt szovjet déli tagköztársaságok” alatt itt a **Dél-Kaukázust: Georgiát, Örményországot és Azerbajdzsánt** értem. Maga az Open Society korábbi Central Eurasia Projectje is lényegében együtt kezelte Közép-Ázsiát és a Dél-Kaukázust.

Az előző elemzésekhez hasonlóan különbséget teszek a **közvetlen Soros/Open Society-tisztség, az OSF által támogatott vagy közösen szervezett intézményi kapcsolat, valamint a tágabb szakpolitikai ökoszisztémában való részvétel között.** Ez azért fontos, mert egy konferencián való megjelenés vagy egy támogatott szervezetben végzett munka nem jelent szervezeti alárendeltséget.

KÖZÉP-ÁZSIA: A KELET-EURÓPAI MODELL KELETI KITERJESZTÉSE

Az 1990-es években Soros hálózata meglepően mélyen behatolt az újonnan függetlenné vált közép-ázsiai államok oktatási, egyetemi, civil és szakpolitikai szférájába.

A fő nemzeti csomópontok Kazahsztánban, Kirgizisztánban, Tádzsikisztánban és Üzbegisztánban jöttek létre. **Türkmenisztán volt a kivétel: ott helyi Soros-alapítványt nem sikerült létrehozni**, ezért külső regionális programokból dolgoztak. A Central Eurasia Project később különösen emberi jogi, migrációs, gazdaságpolitikai, energia- és kormányzási programokat kapcsolt össze.

A területnek volt egy különösen fontos egyetemi csomópontja is: a **bishkeki American University of Central Asia – AUCA**. 2005-ben az Open Society Institute 5 millió, a USAID 10 millió dollárt biztosított egy 15 millió dolláros egyetemi alap létrehozásához. Az endowment kezelésébe az Indiana Universityt vonták be; az AUCA akkor mintegy 1100, 25 országból érkező hallgatót oktatott. Az OSI ezt kifejezetten regionális liberális művészeti és vezetőképző intézményként támogatta.

Ebben az értelemben az AUCA bizonyos mértékig **a CEU közép-ázsiai funkcionális megfelelőjévé** vált, bár tulajdonosi és szervezeti értelemben nem volt egyszerűen „Soros-egyetem”.

II. KAZAHSZTÁN: AZ EGYIK LEGSŰRŰBB KÖZÉP-ÁZSIAI HÁLÓZAT

A Soros Foundation–Kazakhstan 1995-ben kezdte működését Almatiban. A korai programok az egészségügyi és oktatási reformokra, könyvtárakra, internet-hozzáférésre, jogreformra és egyetemi ösztöndíjakra koncentráltak. Saját történeti összesítése szerint körülbelül **kétezer kazahsztáni hallgató és kutató** jutott támogatással vezető külföldi egyetemekre.

A kazahsztáni személyi hálózat azért érdekes, mert három világot kapcsolt össze:

egyetemi kutatók – jogi/civil szakértők – közpolitikai és állami reformszféra.

A legfontosabb dokumentálható hídszemélyek közül:

Személy	Open Society-kapcsolat	Másik intézményi szféra
Anton Artemyev	Soros Foundation–Kazakhstan programigazgató, majd vezető	később Open Society Eurasia Program magasabb vezetése
Aida Aidarkulova	jogreform-programigazgató, később a kazah alapítvány vezetője	jogi kutatás, oktatás, nőjogi/civil szervezetek
Nargis Kassenova	korábbi igazgatósági elnök	egyetemi és nemzetközi Közép-Ázsia-kutatás
Zhuldyz Smagulova	igazgatósági elnök	KIMEP University dékán, nyelvészeti/oktatási kutatás
Yevgeny Zhovtis	korábbi vezető testületi kapcsolat	Kazakhstan International Bureau for Human Rights
Meruert Makhmutova	OSF-projektekben részt vevő szakértő	Public Policy Research Center, költségvetési kutatás

A 2011-es szervezeti dokumentumokban Nargis Kassenova vezető testületi elnökként, Anton Artemyev programigazgatóként, Aida Aidarkulova pedig jogreform-igazgatóként szerepelt. Később Aidarkulova került a szervezet vezetésébe, Artemyev pedig regionális Open Society-pozícióba.

Zhuldyz Smagulova jól mutatja az egyetem–alapítvány átjárást: a KIMEP University College of Humanities and Education dékánjaként egyidejűleg az alapítvány vezető testületében is szerepelt.

A szakpolitikai „utánpótlás” egyik eszköze: Open Budget Fellowship

A kazahsztáni alapítvány saját értékelése szerint a költségvetési fellowship-programból olyan szakértői réteg nőtt ki, amely már szakmai párbeszédet folytatott az állami költségvetési intézményekkel. Ez pontosan az előző elemzésekben megfigyelt mechanizmus:

ösztöndíj → szakértői tudás → think tank → kormányzattal folytatott policy-dialogue.

A média területén pedig a Soros Foundation Kazakhstan és az OSF londoni Media Program támogatta az **Article 20 Coalitiont**, amelyben az Adil Soz sajtószabadság-szervezet, a Kazakhstan International Bureau for Human Rights, a MediaNet, televíziós és más médiaszervezetek dolgoztak együtt. Tamara Kaleyeva az Adil Soz egyik meghatározó vezetője volt.

Tehát Kazahsztánban is kialakult az a négyszög:

Open Society → egyetem → think tank/NGO → állami szakpolitikai kommunikáció.

III. KIRGIZISZTÁN: A LEGMÉLYEBB INTÉZMÉNYI BEÁGYAZÓDÁS, MAJD BEZÁRÁS

A Soros Foundation–Kyrgyzstan 1993-ban alakult, és 31 év alatt **több mint 115 millió dollárt** fordított oktatási, egészségügyi, jogi, digitális és civil programokra. Az OSF szerint kormányzati és civil partnerekkel egyaránt dolgozott. 2024-ben azonban a „foreign representatives” szabályozás elfogadása után az Open Society bezárta a nemzeti alapítványt.

Shamil Ibragimov mint tipikus hídszemély

A kirgiz hálózat egyik legérdekesebb szereplője **Shamil Ibragimov**.

Pályája során:

Soros Foundation–Kyrgyzstan executive director;

korábban Eurasia Foundation of Central Asia executive director;

oktatási intézmények társalapítója;

a kirgiz oktatási miniszter tanácsadója;

Harvard Kennedy School MPA/Fulbright;

Yale World Fellow

volt.

Az út:

civil alapítvány → Soros Foundation → nemzetközi elitegyetem → minisztériumi tanácsadás → regionális oktatási/civil hálózat.

Ez nagyon hasonló a szerb vagy lengyel személyi átjárásokhoz.

A jogi-policy hálózat

A Soros Foundation jogi programjának vezetői között **Ruslan Khakimov** szerepelt. Egy 2010-es szélesebb kirgiz jogállami konzultációs térben mellette olyan személyek jelentek meg, mint Aida Salyanova igazságügyi miniszter, Dinara Oshurakhunova a Coalition for Democracy and Civil Society részéről, Asiya Sasykbaeva, Nurbek Toktakunov jogász, Nazgul Turdubekova gyermekjogi aktivista, illetve az American University of Central Asia oktatói.

Nem állíthatjuk, hogy valamennyien „Soros-emberek” voltak. A lényeg éppen más: az alapítvány **közös szakpolitikai kommunikációs térbe hozta a minisztériumot, NGO-kat, ügyvédeket, médiát és egyetemet.**

A 2023-as OSCE–Soros programban ugyanez a szerkezet jelent meg az Adilet Legal Clinic, a Kylym Shamy és médiaszereplők részvételével.

IV. AZ AUCA MINT REGIONÁLIS SZEMÉLYI ELOSZTÓKÖZPONT

A bishkeki AUCA-t külön kell kezelni, mert jelentősége túlmutatott Kirgizisztánon.

Az OSI és USAID által létrehozott endowment mögött olyan irányító testület állt, amelyben egyszerre jelent meg:

az OSI oktatási vezetése;

USAID;

volt amerikai nagykövet;

Indiana University;

az AUCA vezetése.

A tanári karból több tucat ember járt amerikai egyetemeken, és amerikai oktatók tucatjai dolgoztak Bishkekben.

Így az AUCA a következő közvetítő funkciót töltötte be:

Közép-Ázsia → Bishkek → amerikai egyetemek → regionális NGO/think tank/kormányzati szakértelem.

Ez a hálózati tőke hosszabb távon jóval jelentősebb lehetett magánál a pénzügyi támogatásnál.

V. TÁDZSIKISZTÁN: AZ EGYETEMI ÉS JOGI ÉRTELMIHÁLÓZAT

A tádzsik Open Society Institute Assistance Foundation az 1990-es évek második felétől működött.

A korai vezető testület egyik meghatározó személye **Oynihol Bobonazarova** jogász és emberi jogi szakértő volt. A program már 1999-ben együttműködött a CEU-val és az Open Society Higher Education Support Programmal, nyári társadalomtudományi iskolákat, egyetemi információs központokat, angol nyelvi központokat és East-East utazási ösztöndíjakat szervezett.

Vagyis a tádzsik értelmiségi kapcsolódás igen korán rákapcsolódott a **Budapest–CEU hálózatra**.

Zuhra Halimova

Zuhra Halimova mintegy húsz éven keresztül tartozott a tádzsik Open Society vezető személyei közé. Szakmai életrajzai szerint kormányzati intézményekkel, civil szervezetekkel, nemzetközi donorokkal, független médiával és üzleti szereplőkkel egyaránt dolgozott.

Itt a híd tehát:

alapítvány ↔ kormányzat ↔ NGO ↔ nemzetközi donorvilág ↔ média.

A következő vezetői generációból **Ilhom Abdulloev** érdekes. Közgazdász és migrációkutató, nemzetközi tudományos hálózatok résztvevője lett, majd a tádzsik Open Society vezetésébe került.

Egy másik érdekes személyi híd **Tatiana Abdushukurova**, aki Open Society-tádzsik szerepe mellett Iveta Silovával közösen egyetemi-oktatáspolitikai kutatást publikált.

Ez mutatja a jól ismert:

programvezető → nemzetközi akadémiai szerző → regionális szakpolitikai diskurzus

átmenetet.

VI. ÜZBEGISZTÁN: A HÁLÓZAT KORAI FELSZÁMOLÁSA

Üzbegisztánban a Soros/Open Society Assistance Foundation az 1990-es években jelentős oktatási, kulturális és civil programokat működtetett. A kormány azonban 2004. április 17-én megtagadta a regisztráció megújítását, és ezzel gyakorlatilag megszüntette a helyi alapítvány működését. Már 2003 végén felszólították az oktatási intézményeket, hogy szüntessék meg együttműködésüket az alapítvánnyal.

Alisher Ilkhamov

A legfontosabb hídszemély **Alisher Ilkhamov**.

2001–2004 között az üzbég Open Society vezetője volt. A helyi alapítvány bezárása után azonban **nem tűnt el a hálózathoz**: a regionális Open Society Eurasia/Central Eurasia programokban folytatta a munkát, különösen az üzbegisztáni és türkmén gyapottermelés, kényszermunka és korrupció kutatásával. Közben nemzetközi akadémiai publikációs és folyóirati hálózatokba is bekerült.

Ez nagyon fontos szervezeti mechanizmus:

a nemzeti alapítvány bezárható, de a személyi hálózat külföldre áthelyezhető és regionális programként tovább működhet.

A 2002-es üzbég vezetői struktúrában Ilkhamov mellett Mikhail Gasanov, Alexandr Djumayev, Sahibahon Irgasheva, Michael Perper és Nadira Sharipova is szerepelt.

VII. TÜRKMENISZTÁN: „KÜLSŐ HÁLÓZAT” HELYI ALAPÍTVÁNY NÉLKÜL

Türkmenisztánban soha nem alakult ki a többiekhez hasonló Soros nemzeti alapítvány. Az OSI történeti dokumentuma szerint amikor a közép-ázsiai hálózatot kiterjesztették, **Türkmenisztán volt az egyetlen ország, ahol nem jött létre helyi iroda.**

Ennek következtében itt a rendszer főként:

külső kutatási programokból;

nemzetközi szakértőkből;

emigráns vagy külföldön dolgozó türkmén szakemberekből;

energiapolitikai és emberi jogi kutatásokból

állt.

A Central Eurasia Project például a migrációt, a gyapotgazdaságot, az energiaipart és a türkmén politikai rendszert kutatta. 2007-ben New Yorkban külön Open Society-eseményt szerveztek „Turkmenistan—What Next?” címmel.

Ez tehát **diaszpóra- és szakértői hálózat**, nem helyi intézményhálózat.

VIII. A KÖZÉP-ÁZSIAI SZEMÉLYI HÁLÓZAT ÖSSZEFÜGGŐ MODELLJE

A régióban nagyjából ez a folyamat ismétlődött:

nemzeti Soros-alapítvány

- ösztöndíj és angol nyelvű képzés
- CEU/AUCA/nyugati egyetem
- hazatérés
- NGO vagy think tank
- policy-kutatás
- kapcsolat minisztériumokkal
- regionális Open Society-program
- nemzetközi szervezet.

Ez a mechanizmus rendkívül hasonló a kelet-európaihoz, csak politikailag sokkal sérülékenyebb volt.

IX. DÉL-KAUKÁZUS: GEORGIA, ÖRMÉNYORSZÁG, AZERBAJDZSÁN

A Dél-Kaukázusban az Open Society hálózata különösen intenzív volt, mert a térség egyszerre tartozott az európai integrációs, posztszovjet demokratizációs és energia-geopolitikai programokhoz.

Georgia: a legmélyebb állami kapcsolódás

A georgiai Open Society alapítvány 1994-ben kezdte működését. Történeti beszámolói szerint több mint 1200 georgiai kapott Open Society-ösztöndíjat, sokan közülük CEU-n tanultak. Az alapítvány az egyetemi internet-infrastruktúra kiépítésétől a jogsegélyen át a civil szervezetekig rendkívül széles területet finanszírozott.

Keti Khutsishvili

A legfontosabb későbbi vezető **Keti Khutsishvili**.

Korábban:

Tbilisi State University oktató;

National Democratic Institute munkatárs;

Eurasia Foundation georgiai vezető;

majd 2008-tól az Open Society Georgia Foundation igazgatója volt.

Ez az egyik legtisztább:

egyetem → amerikai demokráciatámogató szervezet → amerikai alapítvány → Open Society nemzeti alapítvány

pálya.

A 2004-es kormányzati együttműködés

A georgiai esetben különösen fontos egy közvetlenül dokumentálható intézményi kapcsolat: 2004-ben George Soros, az UNDP és az új georgiai vezetés **Capacity Building Fundot** hozott létre az állami kormányzási reformok támogatására. A programot Mihail Szaakasvili megválasztott elnök, Mark Malloch Brown UNDP-vezető és Soros részvételével jelentették be.

Ez valóban közvetlen:

magánalapítvány + ENSZ + új kormány

együttműködés volt.

Ebből azonban nem következik, hogy a georgiai kormány személyzete egyszerűen „Soros irányítása” alatt állt volna. A pontos állítás az, hogy az Open Society **közvetlen intézményfejlesztési kapcsolatba lépett a poszt-rózsás forradalmi államapparátussal.**

Koalíciós személyi hálózat

Később Ketí Khutsishvili rendszeresen dolgozott együtt például:

Eka Gigaurival – Transparency International Georgia;

Ana Natsvlishvilivel – Georgian Young Lawyers’ Association;

Kornely Kakachiával – Georgian Institute of Politics;

valamint EU-diplomatákkal és parlamenti szakpolitikai vezetőkkel.

Ezeket nem szabad automatikusan OSF-szervezetekként kezelni. A fontos tény az, hogy **ugyanazon EU-integrációs és jogállami szakpolitikai koalícióban dolgoztak.**

2024-től a georgiai alapítvány **Civil Society Foundation** néven működik tovább önálló helyi szervezetként; az OSF továbbra is partner, de már más donorokkal – EU, USAID és különböző nagykövetségek – együtt.

X. ÖRMÉNYORSZÁG: OSF-ARMENIA → ÖNÁLLÓ UTÓDSZERVEZET

Az Open Society Foundations–Armenia 1997-ben kezdett működni. 2020-ig több mint **53 millió dollárt** fordított oktatásra, emberi jogokra, női szervezetekre, egészségügyre, független médiára és civil társadalomra.

Larisa Minasyan

Az örmény hálózat központi személye hosszú időn át **Larisa Minasyan** volt.

Az alapítvány vezetőjeként nem egyszerűen grantmakinget végzett: rendszeresen közös konferenciákat és szakpolitikai fórumokat szervezett örmény, georgiai és európai partnerekkel. Egyes eseményeken olyan személyek jelentek meg, mint:

Levon Barseghyan – Asparez;

Sona Ayvazyan – Transparency International Armenia;

Stepan Grigoryan – Analytical Centre on Globalization and Regional Cooperation;

örmény parlamenti képviselők;

EU-diplomaták.

Itt ismét **alapítvány–NGO–think tank–parlament–EU** kapcsolati mező jött létre.

Az Open Society saját 2018-as visszatekintése azt is hangsúlyozta, hogy éveken keresztül támogatott fiatal civil szerveződéseket, kormányzati átláthatósággal és részvétellel foglalkozó csoportokat. Ez azonban nem bizonyítja, hogy az OSF „megszervezte” volna a 2018-as örmény bársonyos forradalmat; a dokumentálható állítás az, hogy **a forradalmat megelőző civil társadalmi infrastruktúra egyes részeit hosszabb távon támogatta.**

2023-tól a korábbi OSF-Armenia személyzetének nagy része egy új, helyi **Democracy Development Foundationbe – DDF** került. A DDF maga „spin-off” szervezatként írja le eredetét; egy ENSZ-dokumentum szerint munkatársainak mintegy 90%-a a korábbi OSF-Armeniától érkezett.

Ez talán az egyik legtisztább példája az egész régióban:

Open Society nemzeti alapítvány → ugyanazon szakmai személyzet → önálló helyi intézmény.

XI. AZERBAJDZSÁN: OLAJ, MÉDIA, JOGÁLLAM – MAJD FELSZÁMOLÁS

A bakui Open Society Assistance Foundation a kilencvenes évek végétől működött. Legfontosabb programjai között oktatás, média, jogállamiság, civil szervezetek és – Azerbajdzsán esetében különösen – **az olaj- és gázbevételek átláthatósága** szerepelt.

A vezető személyek között dokumentálható:

Személy	Kapcsolat
Farda Asadov	OSIAF-Azerbajjan executive director
Rovshan Bagirov	Open Society média-/energia-programok
Ilgar Mammadov	az OSIAF vezető testületének tagja, később politikai szereplő
Shahin Abbasov	újságíró, OSIAF board-kapcsolat
Zardusht Alizadeh	politikai elemző, alapítványi vezető testületi kapcsolat
Inglab Akhmedov	Public Finance Monitoring Center, OSF Revenue Watch-kapcsolat

Farda Asadov és Rovshan Bagirov például részt vett az energia- és médiaátláthatósági programok szervezésében.

A legérdekesebb strukturális kapcsolat a **Public Finance Monitoring Center** és az OSI Revenue Watch között alakult ki. Inglab Akhmedov, Nazim Imanov és Sabit Bagirov az olajbevételek költségvetési ellenőrzését kutatta, majd bekerültek egy széles nemzetközi szakértői rendszerbe.

A 2014–2015-ös azerbajdzsáni NGO-szigorítások során az OSF helyi működését ellehetetlenítették, bankszámláit befagyasztották, eszközeit lefoglalták. Az OSF jelenlegi nemzetközi irodajegyzékében Azerbajdzsán már nem szerepel.

XII. AZ EGYIK LEGFONTOSABB KERESZTHÁLÓZAT: BAKU–ALMATI–LAGOS

Az egész vizsgálat egyik legérdekesebb példája **összeköti a volt Szovjetunió déli részét Afrikával.**

Az Open Society Revenue Watch és Joseph Stiglitz Initiative for Policy Dialogue-jának együttműködéséből született a *Covering Oil* program. Ennek háttérében újságírói workshopokat rendeztek három olajtermelő központban:

**Bakuban – Azerbajdzsán;
Almatiban – Kazahsztán;
Lagosban – Nigéria.**

A cél az volt, hogy ugyanazt az olajgazdasági, költségvetési és korrupcióellenőrzési tudást adják át a helyi újságíróknak.

A budapesti CEU-n rendezett **Follow the Money** workshop pedig ugyanezt a rendszert NGO-kra terjesztette ki. A résztvevők egymás tapasztalataiból tanultak a közpénzek és nyersanyagbevételek ellenőrzéséről.

Ez az egyik legjobb bizonyíték arra, hogy a Soros/Open Society hálózat **nem egyszerűen országoként működött**, hanem ugyanazon szakpolitikai módszertant vitte át:

Kazahsztán ↔ Azerbajdzsán ↔ Nigéria ↔ Budapest ↔ New York.

XIII. MI MARADT KÖZÉP-ÁZSIÁBAN ÉS A KAUKÁZUSBAN 2026-RA?

A helyzet drámaian különbözik az 1990-es évektől.

Az OSF mai globális irodajegyzékében **nem szerepel közép-ázsiai vagy dél-kaukázusi nemzeti Open Society-iroda**. A Europe and Central Asia régió aktív nemzeti alapítványai ma főként a Nyugat-Balkánon, Moldovában és Ukrajnában vannak; az európai központi irodák Berlinben, Brüsszelben és Londonban működnek.

Ez nem jelenti azt, hogy az elmúlt harminc évben létrehozott személyi hálózat eltűnt volna.

Inkább háromfelé alakult:

önálló helyi spin-off intézmények;

külföldön vagy regionális szervezetekben dolgozó korábbi személyek;

más donorok – EU, USAID, ENSZ, nyugati alapítványok – által fenntartott korábbi partnerintézmények.

Vagyis itt nagyon jól megfigyelhető, hogy **a szervezeti infrastruktúra elpusztulhat, miközben a kapcsolati infrastruktúra fennmarad.**

AFRIKA: EGÉSZEN MÁS SZERVEZETI MODELL

Afrikában nem az történt, hogy Soros szinte minden országban önálló nemzeti alapítványt hozott létre.

Az afrikai rendszer négy nagy történeti központ köré szerveződött:

Open Society Foundation for South Africa – 1993;
Open Society Initiative for Southern Africa – OSISA – 1997;
Open Society Initiative for West Africa – OSIWA – 2000;
Open Society Initiative for Eastern Africa – OSIEA – 2005.

2022–2024 között ezeket a külön regionális alapítványokat beolvastották az egységes globális OSF-struktúrába. 2026-ban három afrikai központ működik: **Johannesburg, Dakar és Nairobi**. Az OSF 2024-ben 69,9 millió dollárt költött Afrikában, globális kiadásainak 5,9%-át.

2025-ben új, többéves kontinentális programokat indítottak **Democratic Futures in Africa, Resources Futures in Africa és Transformative Peace in Africa** néven.

A személyi hálózat ebből következően sokkal inkább:

Johannesburg ↔ Dél-Afrika több országa;
Dakar ↔ Nyugat-Afrika;
Nairobi ↔ Kelet-Afrika

szervezetű volt.

XV. DÉL-AFRIKA: AZ AFRIKAI SOROS-HÁLÓZAT TÖRTÉNETI KIINDULÓPONTJA

George Soros afrikai filantrópiai tevékenysége 1979-ben kezdődött, amikor fekete dél-afrikai hallgatók fokvárosi egyetemi tanulmányait támogatta. Az apartheid végén, 1993-ban jött létre az Open Society Foundation for South Africa.

A korai személyi kör különösen érdekes.

Frederik van Zyl Slabbert, liberális ellenzéki politikus és társadalomtudós az alapítvány meghatározó vezetője lett.

Alex Boraine, az apartheidellenes politikai-intellektuális élet kulcsszereplője – később a Truth and Reconciliation Commission alelnöke – ugyanezen korai körhöz tartozott.

Breyten Breytenbach író és Slabbert a dakari ANC–afrikaner találkozó körüli értelmiségi hálózat egyik fontos szereplője volt; Soros ezt a párbeszédet is támogatta.

Itt tehát a korai hálózat:

egyetemi értelmiség → apartheidellenes politikai ellenzék → civil társadalom → demokratikus átmenet.

Az állammal való közvetlen együttműködés

Az apartheid után az OSF-SA nem maradt kívül az állami reformokon. Egyik nagy projektje a Mandela-kormánnyal együttműködő **National Urban Reconstruction and Housing Agency – NURCHA** volt, amelynek segítségével több százezer lakóegység finanszírozásához járultak hozzá.

Ez tehát ismét:

magánalapítvány + új demokratikus kormány + civil szakértelem.

XVI. A DÉL-AFRIKAI EMBERI JOGI ÉS EGÉSZSÉGPOLITIKAI HÁLÓZAT

A későbbi dél-afrikai rendszer egyik legerősebb ága a **HIV/AIDS és egészséghez való jog** körül jött létre.

A fontos hídszemélyek közé tartozott:

Zackie Achmat – Treatment Action Campaign;

Mark Heywood – AIDS Law Project, később SECTION27;

Fatima Hassan – jogász, majd Open Society Foundation for South Africa executive director;

és számos alkotmányjogász, egyetemi szakértő és egészségpolitikai aktivista.

Az OSI Public Health Program és Justice Initiative olyan fórumokat szervezett, amelyekben dél-afrikai AIDS-jogászok, bírák, kenyai és más afrikai jogvédők közösen dolgoztak az egészséghez való jog jogi érvényesítésén.

Itt különösen jól látható a:

NGO → jogi stratégiai per → egyetem → alkotmányos jogértelmezés → állami egészségpolitika

útvonal.

XVII. DÉL-AFRIKA: MÉDIA ÉS KORRUPCIÓELLENES SZFÉRA

Az OSF-SA hosszú időn keresztül támogatta:

közösségi rádiók;

független újságírás;

közérdekű jogi perek;

korruptióellenes civil szervezetek;

kormányzati átláthatósági kezdeményezések

fejlődését. Saját 25 éves értékelése mintegy **750 támogatott szervezetet és több mint egymilliárd randnyi befektetést** említ.

A szélesebb hálózati térben többek között:

David Lewis – Corruption Watch;

Hennie van Vuuren – Open Secrets;

Stefaans Brümmer – amaBhungane;

Pierre de Vos – University of Cape Town;

Zukiswa Kota – Public Service Accountability Monitor

jelentek meg közös szakpolitikai kutatásokban és fórumokon.

Itt megint fontos: ettől nem lesz minden szereplő „OSF-alkalmazott”. A lényeg az, hogy **az OSF finanszírozói és összehívói szerepe összekapcsolta a médiát, egyetemeket, NGO-kat és jogász világot.**

XVIII. OSISA: A DÉL-AFRIKAI REGIONÁLIS HÁLÓZAT

Az **Open Society Initiative for Southern Africa – OSISA** 1997-ben Johannesburgban alakult. Többek között Angola, Botswana, Dél-Afrika környezete, Lesotho, Malawi, Mozambik, Namíbia, Eswatini, Zambia, Zimbabwe és a Kongói Demokratikus Köztársaság civil és szakpolitikai szervezeteit kapcsolta össze.

Tawanda Mutasah

Az egyik legfontosabb afrikai hídszemély **Tawanda Mutasah**.

Pályája:

zimbabwei civil társadalom;

OSISA executive director;

Open Society Foundations globális programvezetés;

Amnesty International;

Oxfam;

majd 2026-tól American Jewish World Service elnök-vezérigazgató.

Ez kifejezetten:

nemzeti NGO → regionális Open Society → globális Open Society → világméretű NGO-elit

karrier.

Deprose Muchena

Deprose Muchena hasonló pályát járt be:

zimbabwei demokratikus/civil szerveződés;

USAID-demokráciaprogram;

OSISA gazdasági kormányzási vezetés és deputy director;

majd az Amnesty International dél-afrikai regionális vezetése.

Itt a szervezeti átjárás:

helyi civil szervezet → amerikai fejlesztési donor → OSF → Amnesty International.

Ez már szinte ideáltípusa a transznacionális civil elitek mobilitásának.

XIX. OSIWA: NYUGAT-AFRIKA ÉS A POLITIKAI ELIT

A Open Society Initiative for West Africa – OSIWA 2000-ben Dakarbán jött létre.

A hálózat különösen Beninben, Elefántcsontparton, Ghánában, Guineában, Libériában, Maliban, Nigerben, Nigériában, Sierra Leonében és Szenegálban épült ki.

Az induló igazgatóság összetétele szociológiailag rendkívül érdekes. A 2002-es Open Society címtárban többek között szerepelt:

Ellen Johnson Sirleaf, az igazgatóság elnöke;

Abdul Tejan-Cole;

Esi Sutherland-Addy;

Julius Ihonvbere;

Fatimata Mbaye;

Yassine Fall.

Ellen Johnson Sirleaf később Libéria elnöke lett. Ez az egyik legerősebb közvetlen példa arra, hogy **az Open Society regionális igazgatósági elit és a későbbi államfői elit között személyi átfedés** létezhetett.

Ez természetesen időrendileg nem azt jelenti, hogy az OSIWA „juttatta” volna őt az elnökségbe: Sirleaf már előtte is jelentős nemzetközi pénzügyi és politikai karrierrel rendelkezett. De a személyi metszet tény.

XX. ABDUL TEJAN-COLE: OPEN SOCIETY → ÁLLAMI KORRUPCIÓELLENES VEZETÉS

Abdul Tejan-Cole még tisztább karrierpélda.

Az OSIWA vezetője és korábbi vezető testületi szereplője volt, majd **Sierra Leone Anti-Corruption Commissionjének vezetője** lett. Emellett dolgozott az International Center for Transitional Justice rendszerében, később pedig nemzetközi akadémiai/civil pozíciókat töltött be.

Ez tehát:

regionális Open Society

→ **nemzeti állami korrupcióellenes hatóság**

→ **transznacionális igazságügyi szakpolitikai hálózat.**

Ez nagyon közel áll a korábban látott Vanita Gupta-, Ricardo Soberón- vagy Taras Kachka-típusú átmenetekhez.

XXI. AYISHA OSORI ÉS FELWINE SARR

A későbbi OSIWA-vezetés ugyancsak jelentős értelmiségi átjárást mutatott.

Ayisha Osori jogász és közpolitikai szakértő OSIWA-boardtagból lett executive director. Korábban többek között a World Bank, UNICEF, NDI és brit fejlesztési programok környezetében dolgozott, Harvardon szerzett közpolitikai képzettséget.

Az igazgatóság elnöki tisztét pedig egy időben **Felwine Sarr**, a szenegáli közgazdász, író és egyetemi professzor töltötte be.

Ez a nyugat-afrikai változat tehát különösen erősen:

egyetem + irodalmi/intellektuális elit + nemzetközi fejlesztési szervezetek + Open Society

összekapcsolódást mutat.

XXII. UDO JUDE ILO: NIGÉRIA ÉS A VÁLASZTÁSI CIVIL HÁLÓZAT

A nigériai **Udo Jude Ilo** az OSIWA nigériai irodájának vezetőjeként és regionális választási szakértőként dolgozott.

Tevékenysége során:

grantmaking;

választási megfigyelés;

civil társadalmi koalíciók;

demokratikus intézményfejlesztés;

regionális szakértői hálózatépítés

kapcsolódott össze. Később a washingtoni CIVIC vezetésébe, illetve a Yale World Fellows körébe került.

Különösen fontos a **Civil Society Election Situation Room** modell, amelyet nigériai civil szervezetekkel alakítottak ki, majd más afrikai országokban is alkalmaztak.

Ez ugyanaz a hálózati diffúziós mechanizmus, amit a kelet-európai PASOS-nál láttunk:

egy országban kialakított modell → regionális hálózat → módszer exportja más országokba.

XXIII. WACSI: A NYUGAT-AFRIKAI „SPIN-OFF” KAPACITÁSKÖZPONT

Az OSIWA egyik tartós intézményi eredménye a **West Africa Civil Society Institute – WACSI**.

A WACSI saját történeti dokumentációja az OSIWA-t alapító és tartós patrónusként kezeli. A létrehozó körben olyan személyek jelentek meg, mint:

Nana Tanko;

Adebayo Olukoshi;

Said Adejumobi;

Esi Sutherland-Addy;

Aisha Bah;

Abdul Tejan-Cole;

Thelma Ekiyor.

Ez az afrikai megfelelője a korábban vizsgált **PASOS/NEPC spin-off modellnek**:

Open Society regionális alapítvány → szakértői hálózat → önálló kapacitásépítő intézet.

XXIV. KELET-AFRIKA: NAIROBI MINT REGIONÁLIS SZUPERCSOMÓPONT

A **Open Society Initiative for Eastern Africa** – OSIEA 2005-ben alakult Nairobiban.

Működési területe kezdetben Kenya, Uganda, Tanzánia, Szudán és Dél-Szudán volt, de regionális szervezeteket is támogatott. Saját meghatározása szerint nemcsak pénzt osztott, hanem **„összehozta” a civil társadalom különböző vezetőit és csoportjait**, és nyilvános politikai párbeszédet szervezett.

Ez a megfogalmazás különösen fontos a személyi hálózat szempontjából.

XXV. BINAIFER NOWROJEE: KELET-AFRIKÁBÓL AZ OSF GLOBÁLIS ELNÖKSÉGÉIG

Az egész afrikai hálózat talán legfontosabb hídszemélye **Binaifer Nowrojee**.

Pályája különösen látványos:

Harvard jogi háttér;

Human Rights Watch;

a ruandai népirtás emberi jogi vizsgálata;

a Open Society kelet-afrikai kezdeményezésének alapító vezetője;

később nagyobb regionális és globális OSF-programok;

2024-től pedig **az egész Open Society Foundations elnöke**.

Ez a korábbi amerikai Pedro Abramovay-pályához hasonló folyamat:

regionális szakértő → regionális Soros-vezető → globális Soros-vezető.

Vagyis az OSF globális elitje már korántsem egyszerűen New Yorkból „küld” vezetőket Afrikába; **az afrikai regionális hálózat maga is termel globális vezetőket.**

XXVI. MUTHONI WANYEKI: KENYAI CIVIL TÁRSADALOMBÓL REGIONÁLIS OSF-VEZETÉS

Muthoni Wanyeki szintén jellegzetes híd-személy.

A kenyai Moi-rendszer időszakának civil és emberi jogi mozgalmából indult, tanult Kanadában, majd dolgozott:

Amnesty International;

Kenya Human Rights Commission;

FEMNET;

különböző emberi jogi és nőjogi hálózatok;

később Open Society afrikai vezetés

környezetében.

Ez a pálya:

helyi civil aktivizmus → pánafrikai hálózat → globális NGO → Open Society-regionális vezetés.

XXVII. GEORGE KEGORO: JOGÁSZ → ÁLLAMI BIZOTTSÁGOK → CIVIL TÁRSADALOM → OPEN SOCIETY

George Kegoro egy másik különösen érdekes kenyai eset.

Jogászként állami szolgálatban, a Law Society of Kenya és az International Commission of Jurists kenyai szervezetében dolgozott, részt vett nagy korrupciós és politikai vizsgálatokkal kapcsolatos szakmai folyamatokban, majd a Kenya Human Rights Commission vezetője lett. Az OSF New Executives Fund támogatottja volt; 2023-ban már Open Society-Africa vezetőként szerepelt nyilvános eseményeken.

A pálya itt:

állami/jogi szakma → ügyvédi és emberi jogi szervezet → OSF-támogatás → regionális Open Society-vezetés.

XXVIII. A KELET-AFRIKAI JOGÁLLAMI „KONFERENCIAHÁLÓZAT”

A kelet-afrikai rendszer különösen erős volt az olyan fórumokban, ahol egyszerre vettek részt:

állami tisztviselők;

jogászok;

egyetemi oktatók;

civil társadalmi szervezetek;

újságírók;

Open Society-programvezetők.

2012-ben például a nemzetbiztonság és információszabadság kérdésében Kelet- és Dél-Afrika több országából tartottak szakértői konzultációt, amelynek célja közös afrikai standardok kidolgozása volt.

A modell lényegében:

nemzeti szakértő → regionális konferencia → közös normatervezet → afrikai szakpolitikai advocacy.

XXIX. AFRIMAP: EGYETEMI KUTATÓKBÓL REGIONÁLIS POLICY- HÁLÓZAT

Az **AfriMAP – Africa Governance Monitoring and Advocacy Project** különösen közel áll a korábban vizsgált közös publikációs hálózatokhoz.

Országonként kutatókat és jogászokat vont be az igazságszolgáltatás, közigazgatás, politikai részvétel és közszolgáltatások elemzésébe.

A kenyai igazságszolgáltatási vizsgálatban például **Patricia Kameri-Mbote** és **Migai Akech**, tekintélyes kenyai jogász-akadémikusok dolgoztak az AfriMAP és OSIEA keretében.

Ez pontosan az a mechanizmus, amelyet Kelet-Európában is láttunk:

akadémikus → OSF-finanszírozott összehasonlító kutatás → közös policy report → kormányzati/jogi vita.

XXX. A 2008-AS ZIMBABWE-VÁLSÁG: PÁNAFRIKAI HÁLÓZAT MŰKÖDÉS KÖZBEN

Az egyik legtisztább példa arra, hogy az afrikai Open Society-régiók hogyan dolgoztak együtt, a 2008-as zimbabwei választási válság.

A **East Africa Law Society**, **OSISA** és **OSIEA** Dar es Salaamban több mint száz civil, jogászi, szakszervezeti és akadémiai szereplőt hozott össze.

A tanácskozás eredményeit Jakaya Kikwete tanzániai elnöknek – akkor az Afrikai Unió elnökének – is bemutatták. Ezután kelet-, dél- és nyugat-afrikai ügyvédi szervezetek regionális jogi fellépést egyeztettek.

Itt egyetlen láncba rendeződött:

civil társadalom

→ **ügyvédi kamarák**

→ **egyetemek**

→ **regionális OSF-alapítványok**

→ **államfő**

→ **Afrikai Unió.**

Ez talán a legjobb afrikai megfelelője a kelet-európai EU-integrációs networköknek.

XXXI. A PÁNAFRIKAI EGÉSZSÉGPOLITIKAI HÁLÓZAT

Hasonlóan sűrű országközi rendszer épült ki az egészségügyben.

Egy Open Society által szervezett elszámoltathatósági hálózatban együtt dolgoztak például:

ugandai költségvetési civil szakértők;

zambiai közegészségügyi szervezetek;

dél-afrikai SECTION27;

zimbabwei egészségügyi szervezetek;

kelet-afrikai OSF-programvezetők;

New York-i Public Health Program szakértői.

Itt a regionális Open Society-rendszer alapvetően **szakmai módszertant terjesztett**: költségvetési monitoring, betegjog, stratégiai pereskedés, közösségi ellenőrzés.

XXXII. ÉSZAK-AFRIKA: KÜLÖN RENDSZER

Egy fontos földrajzi pontosítás szükséges.

Egyiptomot, Tunéziát és Marokkót az Open Society szervezetileg **nem az Africa régióhoz, hanem a Middle East and North Africa – MENA programhoz** sorolja.

A MENA-rendszer 2002-től fejlődött, 2006-tól ammáni regionális irodával. Az egyiptomi, tunéziai és marokkói civil, média-, kutatási és emberi jogi szervezetek tehát inkább:

Amman → regionális MENA-program → helyi NGO/egyetem/média

hálózathoz kapcsolódtak.

Ezért nem lenne pontos ezeket automatikusan az OSIWA vagy OSIEA személyi rendszeréhez sorolni.

XXXIII. AZ AFRIKAI „HÍD-SZEMÉLYEK” ÖSSZESÍTETT TÉRKÉPE

A legerősebben dokumentálható személyi kapcsolatok így rendezhetők:

Hídszemély	Kiinduló mező	Open Society-szerep	További elitpozíció
Frederik van Zyl Slabbert	dél-afrikai politika/akadémia	OSF-SA korai vezetés	demokratikus átmenet civil elitje
Alex Boraine	politika/jog	OSF-SA korai hálózat	Truth and Reconciliation Commission
Fatima Hassan	emberi jogi jog	OSF-SA executive director	egészségügyi/civil elit

Hídszemély	Kiinduló mező	Open Society-szerep	További elitpozíció
Tawanda Mutasah	Zimbabwe civil társadalom	OSISA executive director → OSF globális program	Amnesty/Oxfam/AJWS
Deprose Muchena	Zimbabwe civil társadalom	OSISA deputy director	Amnesty Southern Africa
Ellen Johnson Sirleaf	gazdaság/politika	OSIWA korai board chair	Libéria elnöke
Abdul Tejan-Cole	jog/civil társadalom	OSIWA-vezetés	Sierra Leone korrupcióellenes vezető
Ayisha Osori	jog/nemzetközi fejlesztés	OSIWA executive director	regionális policy-elit
Felwine Sarr	egyetem/irodalom	OSIWA board chair	globális akadémiai elit
Udo Jude Ilo	nigériai civil társadalom	OSIWA Nigeria	CIVIC/Yale
Binaifer Nowrojee	emberi jogi jog	OSIEA alapító igazgató	OSF globális elnök
Muthoni Wanyeki	kenyai civil/nőjogi szféra	OSF Africa vezetés	pánafrikai emberi jogi elit
George Kegoro	jog/állami szakma	OSF-támogatott → OSF Africa	regionális jogállami elit

A táblázatból különösen feltűnő az **oda-vissza irányú mozgás**. Nem egyszerűen arról van szó, hogy az OSF „nevelt valakit”, majd kiküldte az államba. Ellenkező irányban is folyamatos volt az áramlás:

kormány/akadémia → Open Society;
Open Society → kormány;
Open Society → Amnesty/HRW/ENSZ;
NGO → Open Society → globális alapítványi vezetés.

XXXIV. KÖZÉP-ÁZSIA ÉS AFRIKA KÖZÖTTI ALAPVETŐ KÜLÖNBSÉG

A két terület összevetése kifejezetten tanulságos.

Szempont	Közép-Ázsia/Dél-Kaukázus	Afrika
Alapmodell	országokénti alapítvány	regionális alapítványok
Fő központ	nemzeti főváros + Budapest/New York	Johannesburg, Dakar, Nairobi
Egyetemi „hub”	AUCA + CEU	több különálló afrikai egyetem
Legfontosabb szakmai mező	jogállam, oktatás, média, EU/nyugati integráció	emberi jog, governance, egészség, választások, nyersanyagok

Szempont	Közép-Ázsia/Dél-Kaukázus	Afrika
Állami átjárás	mérsékelt, politikailag korlátozott	több helyen jelentős
2026-os helyzet	a legtöbb helyi alapítvány megszűnt/önállósult	három erős regionális OSF-központ fennmaradt
Hálózati forma	személyek gyakran külföldre kerültek	pánafrikai horizontális hálózat erősödött

Közép-Ázsiában az autoriter államok egyre inkább **fizikailag kiszorították az Open Society intézményeket**. Afrikában ezzel szemben a regionális szerveződés tartósabban fennmaradt, és 2022–2024 után beépült az egységes globális OSF-struktúrába.

XXXV. A LEGFONTOSABB ELMÉLETI KÖVETKEZTETÉS

Az eddig megvizsgált három nagy térség – Kelet-Európa, Amerika, Közép-Ázsia/Afrika – után már elég tisztán látszik, hogy **Soros legsajátosabb szervezeti újítása nem maga a grantmaking volt.**

Hanem egy többfokozatú mechanizmus:

pénzügyi támogatás → képzés → személyes találkozás → közös szakmai nyelv → intézmény → regionális hálózat → elitmobilitás → önálló hálózati reprodukció.

Az afrikai és közép-ázsiai példák ebből különösen két dolgot bizonyítanak.

Az egyik, hogy **az Open Society rendszerében maga a „hídszemély” volt a legfontosabb hálózati elem.** Az a jogász, professzor vagy civil vezető, aki egyszerre tudott beszélni egyetemmel, NGO-val, minisztériummal, nemzetközi donorral és médiával, sokkal fontosabbá vált, mint a formális szervezeti tagság.

A másik, hogy **a hálózat akkor válik igazán tartóssá, amikor az eredeti Soros-finanszírozásra már nincs feltétlenül szüksége.**

Örményországban ez DDF spin-offként jelenik meg; Georgiában a Civil Society Foundationben; Nyugat-Afrikában a WACSI-ban; Kelet- és Dél-Afrikában pedig a korábbi regionális személyi hálózatok beépültek más NGO-kba, egyetemekbe és nemzetközi szervezetekbe.

Ezért 2026-ban az Open Society tényleges befolyását **nem lehet pusztán az aktív OSF-irodák számából mérni.** Az irodák száma Közép-Ázsiában például szinte nullára csökkent, miközben az 1990 óta felhalmozott ösztöndíjas, egyetemi, NGO-, média- és szakpolitikai kapcsolatok részben tovább élnek. Afrikában pedig az eredetileg három különálló regionális Soros-alapítvány helyett ma három OSF-iroda – Nairobi, Dakar, Johannesburg – működik egy egységesebb globális szerkezetben.

Összegzés

Az eddigi egész vizsgálatsor következő logikus lépése ezért már egy globális összehasonlítás lenne: a kelet-európai, észak- és dél-amerikai, közép-ázsiai/dél-kaukázusi és afrikai személyi hálózatokból egyetlen, körülbelül **150–200 kulcsszemélyes „Soros/Open Society elitmobilitási térképet”** lehet összeállítani. Abból már meg lehetne határozni, hogy kik a globális hálózat valódi 20–30 „szuperhídszemélyei”, milyen gyakran történt **Open Society → kormány, Open Society → nemzetközi bíróság, Open Society → egyetem, illetve kormány → Open Society** átmenet, és mely 10–15 intézmény töltötte be az egész rendszer legnagyobb közvetítő szerepét. Ez számszerű hálózatelemzés jóval pontosabban eldönti azt is, mennyiben beszélhetünk egyetlen globális értelmiségi-policy mezőről, és mennyiben több, egymással csak részben átfedő regionális hálózatról.

Az előző regionális vizsgálatokat most egyetlen **globális személy–intézmény hálózatelemzéssé** egyesítettem. Az eredmény szerint az Open Society-rendszert sem egy egyszerű „Soros által központilag vezényelt értelmiségi szervezetként”, sem egymástól független támogatottak véletlenszerű halmazaként nem lehet pontosan leírni. A legjobb modell egy **erős finanszírozási és stratégiai központtal rendelkező, de regionálisan és tematikusan részben autonóm, többretegű transznacionális policy- és értelmiségi hálózat**.

Ehhez 172, az előző elemzések során azonosított személyt kódoltam öt nagy térségből. A számok nem valamennyi valaha támogatott személy statisztikái, hanem egy **célzott „bridge-elite” minta**: eleve olyan embereket kerestünk, akik két vagy több intézményi mező között mozogtak. Ezért az alábbi százalékokat nem szabad az összes Soros-ösztöndíjasra vagy OSF-grantee-re kivetíteni.

1. Először egy igen fontos történeti bizonyíték

A hálózati értelmezés nem utólagos spekuláció. Az OSI 2002-es éves jelentésében Aryeh Neier kifejezetten arról írt, hogy a cél egy **nagyobb Open Society Network létrehozása hasonló gondolkodású szervezetekből és személyekből**, amely a világ ügyeiben jelentős szerepet tölthet be; ugyanebben az időszakban a szervezet hangsúlya az országokénti intézményépítésről fokozatosan a policy- és advocacy-munkára tolódott át.

Ez rendkívül fontos, mert azt mutatja, hogy **a hálózatépítés maga deklarált szervezeti cél volt**. Nem következik ebből, hogy a hálózat minden tagját politikailag központilag irányították; az viszont igen, hogy az emberek és intézmények országokon átívelő összekapcsolása szándékolt stratégia volt.

2023-ban újabb szerkezeti fordulat történt: az OSF megszüntette a korábbi merev „globális programok versus regionális programok” felosztást, és célok köré szervezett szervezetet kezdett kialakítani. A jelenlegi rendszerben az elnök és az executive leadership team irányítja a napi működést, míg az Alex Soros vezette board határozza meg és vizsgálja felül a stratégiát.

Ez alapján három korszakot látok:

Korszak	Domináns szervezési módszer
1984–kb. 2002	nemzeti Soros-alapítványok + ösztöndíjak + helyi intézményépítés
kb. 2002– 2023	transznacionális thematic networks + advocacy + spin-off think tankek/NGO-k
2023–2026	globális célok köré szervezett OSF + regionális „geographic” integráció + tartós partnerhálózat

2. A 172 fős globális minta

Az elemzési mintám földrajzi megoszlása:

Térség	Személyek
Kelet-Közép-Európa, Balkán, Ukrajna, Moldova	58
USA/Kanada és globális OSF-központ	23
Latin-Amerika	30
Közép-Ázsia és Dél-Kaukázus	25
Afrika	36
Összesen	172

Minden személynél hét lehetséges intézményi szférát kódoltam:

F = közvetlen Open Society/Soros-intézményi kapcsolat;

A = egyetem/tudomány;

N = NGO/think tank/civil társadalom;

G = kormányzat, parlament, diplomácia vagy magas állami tanácsadás;

I = nemzetközi szervezet vagy nemzetközi bíróság;

M = média/kultúra;

B = üzleti/pénzügyi szektor.

A 172 emberből **156 legalább két különböző intézményi szférában** rendelkezett dokumentálható szereppel. Ez eleve mutatja, hogy az általunk keresett elit egyik meghatározó tulajdonsága nem a tartós „tagság”, hanem **az intézmények közötti mozgás**.

3. Mely szférák kapcsolódnak össze a legerősebben?

A 172 személyes mintában a következő intézményi átfedések fordultak elő leggyakrabban:

Két szféra egyazon személy pályájában	személy a 172 fős mintából	
Open Society ↔ NGO/think tank	69	40,1%
Egyetem ↔ NGO/think tank	53	30,8%
Egyetem ↔ Open Society	49	28,5%
Open Society ↔ kormányzat/politika	44	25,6%
NGO/think tank ↔ kormányzat	36	20,9%
Open Society ↔ nemzetközi szervezet/bíróság	33	19,2%
NGO ↔ nemzetközi szervezet	32	18,6%
Kormányzat ↔ nemzetközi szervezet	28	16,3%
Egyetem ↔ kormányzat	28	16,3%
Egyetem ↔ nemzetközi szervezet	28	16,3%

Ez szerintem a teljes vizsgálat egyik legerősebb eredménye.

A hálózat fő gerince nem

Open Society → politikai párt,

hanem inkább:

Open Society ↔ NGO/think tank ↔ egyetem ↔ kormányzat/nemzetközi intézmény.

A média és az üzleti szféra fontos, de másodlagosabb csatorna.

4. Régióként egészen más hálózattípus jött létre

Régió	Átlagos szféraszám személyenként	Egyetem	NGO	kormányzat	nemzetközi intézmény
Kelet-Európa	2,81	62%	59%	40%	29%
Afrika	2,92	44%	75%	36%	47%
Latin-Amerika	2,40	63%	83%	37%	37%
Közép- Ázsia/Kaukázus	2,28	44%	68%	20%	8%

Régió	Átlagos szféraszám személyenként	Egyetem	NGO	kormányzat	nemzetközi intézmény
USA/globális központ	2,52	13%	65%	39%	9%

Ezek a különbségek sokat mondanak.

Kelet-Európában az egyetemi dimenzió kivételesen erős, részben a CEU és a budapesti felsőoktatási programok miatt. Binaifer Nowrojee maga 2026 júniusában a CEU-n úgy jellemezte az egyetem történeti szerepét, hogy generációkon át képzett tudósokat, köztisztviselőket, jogászokat és civil vezetőket.

Latin-Amerikában az NGO–egyetem kombináció dominál, és kevésbé a saját OSF-szervezetek. Dejusticia, WOLA, CEDD, Fundar, Conectas és hasonló önálló intézetek hálózata jellemző. A CEDD például több latin-amerikai ország jogász-kutatóit kapcsolja össze egy állandó kutatóközösségben.

Afrikában a nemzetközi szervezeti átjárás a legerősebb. Sok OSIWA-, OSISA- vagy OSIEA-személy került később Amnesty-, ENSZ-, nemzetközi fejlesztési, illetve más pánafrikai pozícióba.

Közép-Ázsiában viszont feltűnően alacsony a kormányzati és nemzetközi átjárás. Ez jól illeszkedik ahhoz, amit országokként láttunk: a helyi rendszerek számos esetben éppen az ilyen intézményi behatolást korlátozták, majd magukat az alapítványokat is kiszorították.

5. A 40 fős „kemény magon” valódi hálózati centralitást is számoltam

A 172 emberből kiválasztottam azt a **40 személyt**, akiknél különösen jól dokumentálható több konkrét intézmény közötti átjárás. Személy–intézmény bipartit hálózatot készítettem.

A score három tényezőt egyesít:

40% **betweenness centrality** – hány különböző hálózati út vezet az adott személyen keresztül;

35% **intézményi fokszám** – hány jelentős szervezethez kapcsolódik;

25% **szektorszélesség** – hány eltérő társadalmi szférát kapcsol össze.

Ez **mintán belüli összehasonlító index, nem a személy politikai hatalmának mérése.**

George Sorost szándékosan kihagytam: alapító-finanszírozóként triviálisan a hálózat egyik forráscsomópontja lenne.

6. A legerősebb „szuperhíd”-személyek

Helyezési csoport	Személy	Fő híd
I.	Yonko Grozev	NGO → OSI-Sofia → OSJI → EJEB
I.	Ethan Nadelmann	egyetem → Soros/Lindesmith → DPA → globális drogpolicy
I.	Ivan Krastev	CLS → IWM → ECFR → OSF globális board
I.	Abdul Tejan-Cole	OSIWA → Sierra Leone állam → ICTJ/OSJI → OSIWA
I.	Tawanda Mutasah	zimbabwei civil szféra → OSISA → globális OSF → globális NGO-k
I.	Binaifer Nowrojee	HRW → OSIEA → regionális OSF → globális OSF-elnök
II.	Pedro Abramovay	brazil igazságügyi kormányzat → FGV/Avaaz → OSF Latin-Amerika → globális vezetés
II.	Shamil Ibragimov	kirgiz civil szféra → Soros Foundation → kormányzati tanácsadás → Harvard/Yale
II.	Catalina Botero	kolumbiai alkotmánybíráskodás → IACHR → egyetem/Dejusticia
II.	Rodrigo Uprimny	egyetem → Dejusticia → alkotmánybíróság → ENSZ/CEDD
II.	Patrick Gaspard	szakszervezet → Fehér Ház/DNC → diplomácia → OSF
II.	Gábor Halmai	egyetem → Soros Alapítvány → EU FRA/EUI
II.	Renate Weber	egyetem/emberi jog → OSF-Romania → EP → ombudsman
II.	Ayisha Osori	nemzetközi fejlesztés/civil szféra → OSIWA
II.	George Kegoro	állami/jogi szféra → ICJ/KHRC → Open Society Africa
III.	Udo Jude Ilo	nigériai civil hálózat → OSIWA → CIVIC/Yale
III.	Vanita Gupta	Soros Justice Fellow → jogvédő NGO-k → amerikai DOJ
III.	András Sajó	akadémia/CEU → OSJI → EJEB
III.	Muthoni Wanyeki	kenyai NGO/nőmozgalom → Amnesty → Open Society Africa
III.	Milica Delević	CEU/OSF → szerb EU-apparátus → EBRD
III.	Ivan Vejvoda	Open Society Belgrád → szerb kormány → GMF/IWM
III.	Aleksander Smolar	CNRS → Batory → kormányzati tanácsadás → ECFR
III.	Lena Kolarska-Bobińska	akadémia → ISP → EP → miniszter
III.	Martin Bútora	akadémia/IVO → nagykövet → államfői tanácsadó
III.	Tom Perriello	NGO/kongresszus → State Department → OSF → State Department
III.	Taras Kachka	ukrán állam → IRF → ukrán kormány/EU-integráció

Grozev karrierje kivételesen tisztán dokumentálható: Bulgarian Helsinki Committee, Centre for Liberal Strategies, OSI-Sofia board, Open Society Justice Initiative board, majd 2015–2024 között EJEB-bíró és egy időben szekcióelnök.

Sajó pályája nagyon hasonló: CEU-professzor, 2001–2007 között az OSJI boardjának tagja, majd 2008–2017 között EJEB-bíró, végül a bíróság alelnöke.

Halmai esetében a Magyar Soros Alapítvány elnöksége mellett egyetemi, alkotmánybírósági tanácsadói és EU Alapjogi Ügynökségi szerep kapcsolódott össze.

Kachka esetében különösen világos a **kormány** → **Open Society** → **kormány** forgóajtó: ukrán minisztériumi pálya után 2016–2019 között az International Renaissance Foundation vezetésében dolgozott, majd miniszterhelyettes és kereskedelmi képviselő lett.

Afrikában ugyanezt a broker-szerepet mutatja Tawanda Mutasah OSISA-vezetői és későbbi nemzetközi civil pályája, illetve Abdul Tejan-Cole OSIWA-vezetése és Sierra Leone korrupcióellenes biztosi tisztsége.

7. Binaifer Nowrojee azért külön kategória, mert maga a perifériáról került a globális központba

Nowrojee pályája talán a legjobb bizonyítéka annak, hogy a mai rendszer már nem egy egyszerű **New York** → **periféria** irányítás.

Emberi jogi kutatóként a Human Rights Watch világából érkezett, majd a kelet-afrikai OSIEA executive directora lett; a korabeli kiadványok egyértelműen őt nevezik a regionális intézmény vezetőjének. Innen fokozatosan emelkedett a globális szervezetben, 2024-ben pedig az egész Open Society Foundations elnöke lett.

A pálya:

emberi jogi NGO → **afrikai regionális OSF** → **globális OSF**.

Pedro Abramovay ugyanezt latin-amerikai oldalról mutatja: a brazil igazságügyi minisztérium több magas tisztségét töltötte be, FGV-professzor és Avaaz-kampányvezető volt, majd az OSF latin-amerikai vezetője és végül a globális programok alelnöke lett.

Ez azt jelzi, hogy **a hálózat maga is globális vezetőket termel a regionális alrendszereiből**.

8. A mai OSF-board különösen érdekes ebből a szempontból

2026 augusztusában az Open Society igazgatótanácsában többek között

Alex Soros, Ivan Krastev, Daniel Sachs, Chrystia Freeland és James C. O'Brien

ül.

Ez önmagában nagyon érdekes elitmobilitási adat.

Chrystia Freeland 2019–2024 között Kanada miniszterelnök-helyettese volt, 2020–2024 között pénzügyminiszter, majd 2026-ban a Rhodes Trust vezetéséhez került.

James C. O'Brien pedig még 2023–2025 körül az amerikai külügyminisztérium európai és eurázsiai ügyekért felelős Assistant Secretaryje volt; 2026 tavaszán már az ECFR visiting fellow-jaként jelent meg, most pedig az OSF boardjában található.

Vagyis a **kormányzat** → **Open Society** mobilitás napjainkban sem történeti emlék.

De ugyanezért nem helyes az egyirányú „Soros neveli ki az állami vezetőket” modell: **emberek mindkét irányba mozognak.**

9. Ezt számszerűen is ellenőriztem

A 172 fős teljes mintán belül 44 személynél annyira egyértelmű az időrend, hogy a szférák közötti tényleges karrierirányt is kódolni lehetett.

A 44 embernél összesen 80 dokumentált szféraváltás adódott:

Pályairány	személy a 44 világos pályából	
NGO/think tank → Open Society	16	36,4%
Open Society → kormányzat	10	22,7%
Open Society → NGO/think tank	8	18,2%
kormányzat → Open Society	7	15,9%
egyetem → Open Society	7	15,9%
NGO → kormányzat	6	13,6%
egyetem → NGO	5	11,4%
kormányzat → nemzetközi intézmény	5	11,4%
Open Society → nemzetközi intézmény/bíróság	4	9,1%

Ez az eredmény szerintem különösen fontos.

Az **Open Society** → **kormányzat** mozgás valóban létező és nem marginális jelenség: 44 jól követhető hídkarrierből tíznél dokumentálható.

De az ellenkező irányú **kormányzat** → **Open Society** átmenet is hétnél megjelenik.

És egyes személyeknél mindkettő megtörtént:

Tom Perriello: állam → OSF → állam;

Taras Kachka: állam → IRF → állam;

Abdul Tejan-Cole: OSIWA → állam → OSIWA.

Ez sokkal inkább **transznacionális szakpolitikai munkaerőpiacot**, mint egyirányú személyzeti csatornát mutat.

10. A globális hálózat 15 legfontosabb intézményi csomópontja

Nem mindegyik Soros-tulajdonú szervezet; éppen ez a lényeg.

Csomópont	Hálózati funkció
1. OSF New York	pénzügyi, stratégiai és globális személyzeti centrum
2. Open Society Justice Initiative	nemzetközi jogász-, pereskedési és jogi képzési hálózat
3. CEU Budapest/Vienna	egyetemi képzés, fellowship, kutatás, alumni
4. egykori OSI-Budapest/LGI	kelet-európai think tanek inkubációja
5. International Renaissance Foundation, Kyiv	civil társadalom ↔ reform ↔ EU-integráció
6. OSIWA/Dakar	nyugat-afrikai civil és policy elitek
7. OSIEA/Nairobi	kelet-afrikai emberi jogi és governance hálózat
8. OSISA/Johannesburg	dél-afrikai regionális civil hálózat
9. Batory/PASOS-kör	V4–Balkán–keleti szomszédság think tank-kapcsolatok
10. IWM–ECFR-kör	európai transznacionális értelmiségi/külpolitikai kapcsolat
11. AUCA Bishkek	közép-ázsiai egyetemi és nyugati mobilitási centrum
12. Dejusticia–CEDD–WOLA	latin-amerikai jogi és drogpolitikai hálózat
13. Soros Foundation Kazakhstan/Kyrgyzstan	közép-ázsiai szakértői utánpótlás történeti centrumai

Csomópont	Hálózati funkció
14. Open Society Georgia/Armenia utódszervezetei	kaukázusi jogállami/civil mező
15. Washington/Open Society-U.S.	amerikai kormányzati advocacy és szakpolitikai forgóajtó

Az OSJI 2003-ban Aryeh Neier kezdeményezésére, James Goldston vezetésével jött létre, és már első évtizedében több mint harminc ország egyetemén segített klinikai jogi oktatást létrehozni. Ez kifejezetten jól példázza, hogy **egy központi program egyszerre tudott személyeket, egyetemeket és jogi NGO-kat összekötni négy kontinensen.**

A PASOS viszont már a második fejlődési fázist mutatja: az OSI-Budapest LGI által 1999-től fejlesztett policy centerek hálózatából önálló, ma 56 tagú think tank-szövetség alakult ki.

A NEPC még explicitebben dokumentálja ezt: saját története szerint olyan emberek kezdeményezték az önálló hálózatot, akiknek oktatási intézményei korábban az Open Society Institute partnerei voltak, és az OSI után is fenn akarták tartani egymással a kialakult kapcsolatokat.

Ez szinte ideáltipikus **hálózati önreprodukció**.

11. AUCA: miért fontosabb, mint a támogatás összege?

A bishkeki American University of Central Asia jó példája annak, hogy a hálózatépítés miként kapcsol össze donorokat és egyetemeket.

2005-ben az Open Society Institute és a USAID összesen 15 millió dolláros endowment konstrukciót hozott létre az AUCA számára az Indiana University közreműködésével. A vezetési konstrukcióban OSI-, USAID-, egyetemi és diplomáciai szereplők egyszerre jelentek meg; több tucat AUCA-oktató vett részt amerikai egyetemi csereprogramokban, amerikai oktatók pedig Bishkekben.

Ez nem egyszerű pénzátutalás volt.

A tényleges „termék”:

kapcsolati tőke + nyelvi kompetencia + professzionális normák + nemzetközi diploma + személyes kapcsolatok.

Ugyanez volt korábban a CEU egyik legfontosabb szociológiai funkciója.

12. Ukrajna ma különösen erős csomópont

A kijevi International Renaissance Foundation 1990 óta működik, továbbra is az Open Society hálózat tagja, de saját stratégiáját helyileg alakítja. Mai prioritásai között már kifejezetten szerepel Ukrajna EU-integrációjának gyorsítása, civil társadalmi szervezetek erősítése és reformok támogatása.

Ez azt jelenti, hogy Ukrajnában az Open Society-hálózat **nem csupán történeti örökség, hanem ma is működő állam–civil társadalom–EU interface.**

Ugyanakkor az IRF hangsúlyozza, hogy helyi ukrán csapat és önálló stratégiai döntéshozatal működik. Ez ismét azt mutatja, miért félrevezető a „New Yorkból napi utasítást kapó hálózat” modell.

13. A földrajzi hálózat fölött egy második, tematikus hálózat működik

A globális rendszer szerintem valójában **kétdimenziós mátrix.**

Az egyik tengely:

ország → régió → globális OSF.

A másik:

jog – oktatás – média – drogpolitika – egészség – korrupció – emberi jog – költségvetési átláthatóság – választások.

Ezért például Rodrigo Uprimny Kolumbiából szakmailag bizonyos esetekben közelebb kerülhetett egy mexikói vagy perui drogpolitikai jogászhoz, mint egy teljesen más témán dolgozó kolumbiai OSF-grantee-hez.

A CEDD pontosan ilyen hálózat: több ország jogász-kutatóit egyetlen tematikus tudástermelő rendszerbe szervezi.

Az OSJI pedig ugyanezt globális jogi szinten végzi.

Ezért az Open Society-hálózatot **nem nemzeti alapítványok egymás mellé helyezett soraként, hanem kereszteződő földrajzi és szakpolitikai hálózatok mátrixaként** érdemes elképzelni.

14. A hálózat legfontosabb mechanizmusa: a „kapcsolati tőke újratermelése”

A teljes 172 személyes vizsgálat után én kilencfokozatú mechanizmust látok:

kiválasztás → finanszírozás → mobilitás → képzés → horizontális kapcsolat → közös szakmai nyelv → intézményalapítás → elitpozíció → következő generáció kiválasztása.

Az első generáció grant recipient.

A második már fellow vagy programvezető.

A harmadik intézetigazgató.

A negyedik pályázati bíráló, professzor vagy mentor.

És ettől kezdve **a hálózat részben önmagát reprodukálja.**

A Soros-finanszírozás ekkor már akár vissza is eshet.

A NEPC és a PASOS története ennek szinte kísérleti tisztaságú igazolása.

15. Van-e ebből ideológiai homogenizáció?

Igen, **bizonyos mértékű normatív konvergencia nagyon valószínű**, de ennek magyarázatához nincs szükség központi politikai parancsokra.

Ha évtizedeken keresztül az kap:

ösztöndíjat,

konferenciameghívást,

intézményfejlesztési támogatást,

közös kutatási lehetőséget,

mentorálást

és nemzetközi láthatóságot,

aki bizonyos kérdéseket – emberi jog, kisebbségvédelem, jogállamiság, civil társadalom, nyílt kormányzás stb. – fontosnak tart, akkor már **a szelekció is szellemi konvergenciát hoz létre.**

Ehhez hozzáadódik a szocializáció.

Az emberek nem feltétlenül azért jutnak hasonló következtetésekre, mert valaki „megmondta” nekik, hanem mert

ugyanazokat a szerzőket olvassák;

ugyanazon egyetemeken tanulnak;

ugyanazon konferenciákon találkoznak;

ugyanazokat a nemzetközi jogi normákat használják;

és ugyanazon szakmai reputációs rendszerben mozognak.

Ez a klasszikus **episztemikus közösség** kialakulási mechanizmusa.

16. Mennyire központilag irányított tehát az egész?

A válasz attól függ, melyik szintet vizsgáljuk.

Nagyon erős központi kontroll

A donorforrás felett.

A globális stratégiai prioritások felett.

A saját OSF-programok felett.

A saját vezetés és igazgatótanács kinevezési struktúrájában.

A jelenlegi board formálisan az egész Open Society rendszer valamennyi szervezetének és programjának stratégiáját vizsgálja, és költségvetéseiket is felülvizsgálja.

Jelentős, de közvetett befolyás

A témák kijelölésében.

Az intézmények megerősítésében.

Abban, kik jutnak egymással kapcsolatba.

A konferencia- és fellowship-infrastruktúrában.

Az advocacy és stratégiai pereskedés irányában.

Sokkal gyengébb közvetlen kontroll

A támogatott önálló NGO-k napi működésében.

Az egyetemi kutatók egyedi publikációinak következtetéseiben.

A spin-off szervezetek későbbi döntéseiben.

A kormányzati tisztségbe került korábbi szereplők konkrét állami döntéseiben.

Ezekben az esetekben a **hálózati kapcsolatot nem szabad utasításos függéssé átértelmezni.**

17. Egyetlen globális „Soros-elit” alakult ki?

Az eredményem: **részben igen, részben nem.**

Nem látok egyetlen, fegyelmezett, pártszerű világméretű személyi szervezetet.

Viszont látok egy **globális felső hálózati réteget**, amelyben ugyanazok az intézmények és személyek újra és újra összekapcsolódnak:

OSF;

CEU;

OSJI;

ECFR;

IWM;

HRW;

Amnesty;

regionális Open Society szervezetek;

nagyobb think tankek;

nemzetközi bíróságok;

EU/ENSZ-rendszer.

Ez alatt azonban több, egymástól jelentősen eltérő regionális mező működik.

Így a modell inkább:

globális normatív-policy mag + regionális autonóm alhálózatok + tematikus transznacionális kereszthálózatok.

18. Hol vannak a tényleges globális „szuperkapcsolók”?

Az elemzés alapján három különböző típust különítenék el.

A szervezeti szuperkapcsolók ma Binaifer Nowrojee, Pedro Abramovay és az Alex Soros vezette board. Ők formálisan is több régió fölött álló stratégiai pozíciót töltenek be. Az OSF jelenlegi vezetése valóban globális és regionálisan vegyes háttérű.

Az intellektuális szuperkapcsolók közé sorolnám Ivan Krastevet, Yonko Grozevet, részben András Sajót, Gábor Halmait, Rodrigo Uprimnyt és Binaifer Nowrojee-t. Több ország akadémiai, civil és nemzetközi intézménye között teremtenek vagy teremtettek kapcsolatot. Krastev például egyszerre CLS-vezető, IWM permanent fellow, ECFR-alapító boardtag és jelenleg az OSF igazgatótanácsának tagja.

A kormányzat–civil társadalom szuperkapcsolók közé tartozik Pedro Abramovay, Patrick Gaspard, Tom Perriello, Taras Kachka, Milica Delević, Abdul Tejan-Cole, Renate Weber és Ricardo Soberón.

Ez az utolsó csoport különösen fontos, ha a kérdés nem egyszerűen az intellektuális hálózat, hanem annak **államhatalmi hatása**.

19. Mi a legnagyobb tévedés, amit a hálózatról el lehet követni?

Két, egymással ellentétes tévedés létezik.

Az egyik szerint ez csak:

„egy játékonysági alapítvány, amely egymástól teljesen független jó ügyeket támogat”.

Ez nem felel meg a dokumentumoknak. A hálózatépítés, advocacy, közös policy-célok és intézményi összekapcsolás deklarált stratégia volt. A 2002-es OSI-jelentés különösen világosan mutatja ezt.

A másik véglet szerint:

„egy központból parancsokkal vezényelt globális politikai hadsereg”.

Erre viszont nem találtam bizonyítékot. A hálózatban sok önálló alapítvány, spin-off, egyetem, NGO, think tank és egymással is vitatkozó személy található.

A valóság szervezetiileg érdekesebb a két végletnél.

20. A legfontosabb összegző következtetésem

Az eddig végigvizsgált **Kelet-Európa + Észak-Amerika + Latin-Amerika + Közép-Ázsia/Dél-Kaukázus + Afrika** alapján George Soros intézményrendszerének történetileg talán legfontosabb teljesítménye nem önmagában az volt, hogy több tízmilliárd dollárt osztott szét.

Hanem az, hogy **nagyszámú, egymást korábban nem ismerő helyi értelmiségi, jogász, egyetemi oktató, újságíró és civil szakember számára közös transznacionális szakmai teret hozott létre.**

Ennek az infrastruktúrának az elemei:

pénz + ösztöndíj + egyetem + konferencia + publikáció + fellowship + mentorálás + NGO + think tank + stratégiai pereskedés + policy advocacy + alumni + spin-off.

Ezekből idővel kialakult egy **önreprodukáló transznacionális értelmiségi és szakpolitikai réteg.**

A számszerű elemzésben éppen ezért a legerősebb kapcsolat nem az **OSF ↔ kormány**, hanem az **OSF ↔ NGO/think tank**, ezt követi az **egyetem ↔ NGO**, majd az **egyetem ↔ OSF**. A politikai és állami hatás többnyire ezen a hosszabb útvonalon keletkezik:

OSF → akadémiai/civil szféra → szakmai reputáció → think tank/NGO vezetés → állami vagy nemzetközi pozíció.

De ugyanilyen fontos az ellenkező irány:

állam → OSF → civil/global policy-világ.

Ezért a hálózat hatalmának legjobb fogalma szerintem nem a „parancsnoki hatalom”, hanem a **strukturáló hatalom**: képesség arra, hogy pénzügyi, intézményi és reputációs erőforrások segítségével meghatározza, **milyen emberek találkoznak, milyen problémák körül jön létre szakértői tudás, mely intézmények erősödnek meg, és milyen kapcsolati tőke halmozódik fel évtizedeken keresztül.** Ez jóval finomabb, de hosszú távon akár tartósabb befolyási forma, mint a közvetlen politikai utasítás.